

Βόμβα μολότοφ: Η ποινική προβληματική του χαρακτήρα της και τα ανακύπτοντα ζητήματα

Ανδριανού Γκουρμπάτση, Αντιστράτηγου - Υπαρχηγού
ΠΣ, ε.α, Νομικού

Η παρούσα μελέτη επιχειρεί να θεμελιώσει, κατά τρόπο επιστημονικά τεκμηριωμένο και νομικά ορθό, τον κυρίαρχο και πρωτογενή εμπρηστικό χαρακτήρα της βόμβας μολότοφ, θέση όμως που βρίσκεται σε ευθεία αντίθεση με την απολύτως κρατούσα διαχρονικά μέχρι και σήμερα άποψη της νομολογίας, τόσο του Ανωτάτου Ακυρωτικού όσο και των δικαστηρίων της ουσίας, αλλά και της θεωρίας, που δέχονται τον εκρηκτικό χαρακτήρα της καθώς επίσης ν' αναδείξει τα εξ αιτίας της ως άνω προβληματικής νομολογιακής προσέγγισης του χαρακτήρα της ανακύπτοντα ποινικά και ποινικοδικονομικά ζητήματα.

The present study attempts to establish, through scientifically proven and legally sound means, the dominant nature of the petrol bomb (Molotov cocktail) as primarily incendiary, an opinion directly counter to the prevalent, throughout the years, case law, either of the Supreme Court or of trial courts, as well as to common legal theory, that accept the bomb's explosive nature, as well as to highlight the criminal and criminal procedure issues that arise due to the aforementioned problematic approach of the bomb's nature in case law.

I. Εισαγωγικά

Το πρόσφατα δημοσιευθέν Βιβλίο¹, για τον εμπρηστικό χαρακτήρα της βόμβας μολότοφ, σε συνδυασμό με τη διαχρονικά μέχρι σήμερα σταθερή πλην όμως αντίθετη θέση της νομολογίας, που δέχεται τον εκρηκτικό χαρακτήρα της, αποτέλεσε το κίνητρο για τη διεξοδική ανάλυση και ανάδειξη της ποινικής προβληματικής του χαρακτήρα της βόμβας μολότοφ, στο πλαίσιο μιας διηγετικής², εκτενούς και αποκλειστικής ενασχόλησης του συντάκτη της με τα ανακύπτοντα ποινικά και ποινικοδικονομικά ζητήματα εξ αιτίας αυτής της νομολογιακής προσέγγισης. Ωστόσο, αφορμή για την εκπόνηση της παρούσας μελέτης αποτέλεσε η πρόσφατη χαρακτηριστική υπόθεση της καταδίκης αγιορειτών μοναχών της Ιεράς Μονής Εσφιγμένου του Αγίου Όρους, μεταξύ άλλων αδικημάτων, και για κατασκευή και χρήση βόμβας μολότοφ και εκρηκτικών υλών, δυνάμει της υπ' αριθ. 32-41/2017 απόφασης του Μικτού Ορκωτού Δικαστηρίου της Θεσσαλονίκης. Ειδικότερα, με την παρούσα μελέτη επιχειρείται να αρθρωθεί ένας θεωρητικός λόγος θεμελιωμένος σε επιστημονική βάση και νομικά ορθός, απέναντι στις σταθερές διαχρονικά και μη συνεπείς επιστημονικά νομολογιακές επιλογές και θέσεις για τη φύση και το χαρακτήρα της βόμβας μολότοφ και της βενζίνης. Σκοπός λοιπόν της μελέτης

είναι η ανάλυση και αξιολόγηση της πρόσφατης νομολογίας και η αναμόχλευση καθώς και η ανάδειξη των θεμελιωδών ζητημάτων σε επίπεδο ουσιαστικού και δικονομικού ποινικού δικαίου που ανακύπτουν από τη φύση και το χαρακτήρα της βόμβας μολότοφ.

Η βόμβα μολότοφ ανέκαθεν αποτελεί ένα ιδιαίτερα προσφιλές όπλο (μέσο), το οποίο είναι σχεδόν σε καθημερινή βάση ενταγμένο στην πολεμική πρακτική και εγκληματική δραστηριότητα ομάδων κυρίως του αντιεξουσιαστικού χώρου, που το έχουν εντάξει στο αντάρτικο πόλης, αλλά και άλλων ομάδων με εμφανή παραβατική συμπεριφορά, όπως οι χούλιγκαν, βανδαλιστές, στασιαστές (ταραχοποιοί) κ.ά. Ο λόγος για τον οποίο το εγκληματικό αυτό μέσο καθίσταται ιδιαίτερα προσφιλές και προτιμάται για τη διάπραξη βιαιοπραγιών κατά προσώπων και πραγμάτων και γενικά για την τέλεση σοβαρών αξιόποινων πράξεων είναι η παρουσία πολλών πλεονεκτημάτων³, έναντι άλλων αντίστοιχων μέσων, τα οποία αφορούν κυρίως την κατασκευή, τη χρήση και τη δυνατότητα καταστροφικής δράσης της. Για το λόγο αυτό αποτελεί τα τελευταία έτη ένα επίκαιρο παγκοσμίως και με έντονα χαρακτηριστικά στοιχεία έξαρσης εγκληματικό φαινόμενο, το οποίο ταυτόχρονα παρουσιάζει σχεδόν στην καθημερινή δικαστηριακή πρακτική ιδιαίτερο νομικό ενδιαφέρον. Ωστόσο, η προβληματική του χαρακτηρισμού της βόμβας μολότοφ⁴, για το αν δηλαδή πρόκειται για εμπρηστικό ή εκρη-

1. Α. Γκουρμπάτσης, Η βόμβα μολότοφ, ως εμπρηστικός μηχανισμός, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2016.

2. Βλ. Α. Γκουρμπάτση, Η βόμβα μολότοφ: εμπρηστικός ή εκρηκτικός μηχανισμός; ΑρχΝ 1992, 574 και Βόμβα μολότοφ: Η νομολογιακή προσέγγιση για τον χαρακτηρισμό της contra στην επιστημονική θεώρηση, ΑρχΝ 2004, 326.

3. Α. Γκουρμπάτσης, Η βόμβα μολότοφ: εκρηκτικός ή εμπρηστικός μηχανισμός, ό.π., σελ. 574.

4. Βλ. σχετικά με τα είδη εμπρηστικών και εκρηκτικών μηχανισμών, Α. Γκουρμπάτση, Εμπρηστικοί Μηχανισμοί, εκδ. 2010.

κτικό μηχανισμό ή βόμβα, είναι ένα αμφιλεγόμενο διεθνώς νομικό πρόβλημα με αντικρουόμενες θέσεις και απόψεις, που στην ποινική νομοθεσία ορισμένων κρατών ορίζεται, ως εμπρηστικός μηχανισμός, σε κάποια άλλα, ως εκρηκτικός μηχανισμός, ενώ σε άλλα ταυτίζεται και με τους δύο ως άνω νομικούς χαρακτηρισμούς, αφού δεν γίνεται καμιά νομοθετική διάκριση των όρων αυτών, λόγω της εννοιολογικής και νομικής ταύτισής τους.

II. Νομικό πλαίσιο

Ο ποινικός νομοθέτης μέχρι σήμερα δεν έχει καθορίσει στο ποινικό δίκαιο τον ορισμό του εμπρηστικού μηχανισμού ή βόμβας, και συνακόλουθα και της βόμβας μολότοφ, όπως συμβαίνει με τον αντίστοιχο ορισμό του εκρηκτικού μηχανισμού ή βόμβας, καθώς και των εκρηκτικών υλών. Ωστόσο δεν ορίστηκε νομοθετικά και η έννοια της έκρηξης, γιατί θεωρήθηκε πασιδολή⁵, δηλ. ότι πρόκειται για έννοια σαφή μη προκαλούμενη αμφιβολίες⁶, αφού έχει «σαφή εν τη κοινή χρήση και αναμφίβολον έννοιαν ώστε να μη είνε δυνατή η γέννησις αμφιβολιών περί ταύτης»⁷, ενώ ο νομοθέτης εκφράστηκε ρητά, ότι δεν ήθελε να αποστεί από την κοινή αντίληψη γι' αυτήν⁸. Το εννοιολογικό περιεχόμενο λοιπόν της έκρηξης μπορεί να προσδιορισθεί τόσο από την επιστήμη (φυσικές επιστήμες), όσο και κατ' έμμεσο τρόπο μπορεί να συναχθεί από τον ορισμό των εκρηκτικών υλών στον Ν 2168/1993. Έτσι, ως έκρηξη, μπορεί να θεωρηθεί το φυσικοχημικό εκείνο φαινόμενο κατά τη διάρκεια του οποίου ελευθερώνονται (αποδεσμεύονται) αιφνίδια τέτοιες δυνάμεις, ώστε να προκαλούνται ισχυρά μηχανικά (ρηκτικά ή βλητικά) αποτελέσματα, που συνοδεύονται συνήθως από κρότο, φωτεινό φαινόμενο (λάμψη) και έκλυση θερμότητας⁹. Επίσης από τις διατάξεις του Ν 2168/1993 «Ρύθμιση θεμάτων που αφορούν όπλα, πυρομαχικά, εκρηκτικές ύλες, εκρηκτικούς μηχανισμούς και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α' 147) και πιο συγκεκριμένα με το άρθρο 1 παρ. 1 στοιχ. ε' και στ' προβλέπονται οι ορισμοί των εκρηκτικών υλών και εκρηκτικών μηχανισμών αντίστοιχα. Σύμφωνα λοιπόν με τις ως άνω διατάξεις, εκρηκτικές ύλες «είναι τα στερεά ή υγρά σώματα, τα οποία από οποιαδήποτε αιτία υφίστανται χημική μεταβολή και μετατρέπονται σε αέριες μάζες με συνθήκες υψηλών θερμοκρασιών και πιέσεων, με αποτελέσματα βλητικά ή ρηκτικά», ενώ εκρηκτικός μηχανισμός, «είναι κάθε συσκευή, που μπορεί να προκαλέσει έκρηξη οποιασδήποτε εκρηκτικής ύλης». Περαιτέρω και πιο συγκεκριμένα με το άρθρο 7 παρ. 1 του Ν 2168/1993, η κατοχή όπλων και λοιπών αντικειμένων που διαλαμβάνονται στο άρθρο 1, όπως εκρηκτικοί μηχανισμοί (συσσκευές) και εκρηκτικές ύλες, απαγορεύεται και οι δράστες τιμωρούνται με το πλημμέλημα που προβλέπεται στην παρ. 2 του ίδιου ως άνω άρθρου.

Επίσης, στις διατάξεις των άρθρων 270 και 271 ΠΚ περιγράφονται οι δύο νομοτυπικές μορφές, από άποψης υπαιτιότητας, της έκρηξης, ενώ στο άρθρο 272 ΠΚ, που τιτλοφορείται «εκρηκτικές ύλες», περιγράφονται ως αυτοτελή ιδιώνυμα αδικήματα συμπεριφορές σχετικές¹⁰ με την κατασκευή, προμήθεια και κατοχή εκρηκτικών υλών ή εκρηκτικών βομβών, που τυποποιούνται ως προπαρασκευαστικές πράξεις της έκρηξης, μόνον εφόσον σχετίζονται με εκρηκτικές ύλες ή βόμβες και δεν αφορούν γενικά την προπαρασκευή του εγκλήματος της έκρηξης, αφού αυτή μπορεί να τελεσθεί και με άλλα μέσα, εκτός των εκρηκτικών υλών. Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση¹¹, ως εκρηκτική ύλη «θεωρείται η υποκειμένη εις έκρηξιν», ενώ, εκρηκτική βόμβα «νοείται συσκευή ή μηχανήμα μικρών διαστάσεων και ευκολομετακινστόν, επιτρίθειον προς παραγωγήν εκρήξεως».

Οι ανωτέρω διατάξεις για την έκρηξη και τις εκρηκτικές ύλες είναι νέες στον ισχύοντα Ποινικό Κώδικα, δεδομένου ότι δεν υπήρχαν αντίστοιχες διατάξεις για την έκρηξη και τις εκρηκτικές ύλες και βόμβες στον αρχικό Ποινικό Νόμο (1834). Μπορεί ο όρος έκρηξη ν' αναφέρεται στις διατάξεις των άρθρων 408-418 του Ποινικού Νόμου, σχετικά με τα εγκλήματα εμπρησμού, όμως η χρήση σ' αυτές της φράσης «έκρηξη πυρός», είναι ατυχής, γιατί έχει την έννοια της εκδήλωσης ή πρόκλησης φωτιάς και όχι του αντίστοιχου φυσικοχημικού φαινομένου. Άλλωστε η φωτιά δεν εκρήγνυται, μπορεί όμως η έκρηξη να είναι ένα από τα αποτελέσματά της (έκρηξη από δευτερογενή αιτία).

Ακόμη, ως εκρηκτική ατμόσφαιρα, σύμφωνα με το άρθρο 2 του ΠΔ 42/2003 (ΦΕΚ Α' 44), νοείται μείγμα με αέρα, σε ατμοσφαιρικές συνθήκες, εύφλεκτων ουσιών υπό μορφή αερίων, ατμών, συγκεντρώσεων σταγονιδίων ή σκόνης, στο οποίο, μετά από ανάφλεξη ή καύση μεταδίδεται στο σύνολο του μη καιγόμενου μείγματος.

Τέλος, σύμφωνα με την ΚΥΑ Φ2/21099/1700 «Τροποποίηση του ΠΔ 104/1999: Προσαρμογή της Ελληνικής Νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 94/55/ΕΚ της 21ης Νοεμβρίου 1994, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με τις οδικές μεταφορές επικίνδυνων εμπορευμάτων σε συμμόρφωση με τις διατάξεις της Οδηγίας 96/86/ΕΚ» (ΦΕΚ Β' 509), η βενζίνη, όπως και το οινόπνευμα κινητήρων, το πετρέλαιο ντίζελ, η κηροζίνη, οι αλκοόλες, το αργό πετρέλαιο, οι αιθέρες, οι κετόνες κ.ά. κατατάσσονται στην «Κλάση Κινδύνου (3)», δηλαδή στα εύφλεκτα υγρά, στα οποία, ως κριτήριο για την ένταξή τους σε αυτήν την κλάση και πρωτεύον κίνδυνος, που εμπεριέχουν είναι η φωτιά¹². Αντίθετα στην «Κλάση Κινδύνου (1)», σύμφωνα με τη σχετική νομοθεσία, κατατάσσονται τα εκρηκτικά υλικά, όπως νιτρογλυκερίνη, βροντώδη άλατα υδραργύρου, βόμβες TNT, πυροτεχνήματα, βεγγαλικά, φωτοβολίδες, καπνόγωνα, δακρυγόνα, πυροκροτητές, πυρίτιδα κ.ά.

5. Αιτ. Έκθ. ΠΚ. 1929, Έκδ. Ζαχ, σελ. 253, Α. Σταίικου, Ερμ. Ελλ. ΠΚ, Ειδ. Μ., τ. Γ' (1961), σελ. 37, Μ. Καϊάφα-Γκμπάντι, Κοινώς επικίνδυνα εγκλήματα, έκδ. Β' (1999), σελ. 232, ΠλημΧαν 155/2997 ΠοινΔικ 2008, 1300.

6. Η. Γάφος, Ποιν. Δικ., Ειδ. Μ., τεύχ. Γ', 1961, σελ. 115, Χ. Δέδες, Ποιν. Δικ., Ειδ. Μ., ε.κ.κ., 1979, σελ. 79.

7. Α. Μπουρόπουλος, ό.π., άρθ. 270, σελ. 407, Α. Τούσης-Γεωργίου, ΕρμΠΚ, έκδ. Β' (1958) σελ. 546-547.

8. Βλ. Αιτ. Έκθ. Έκδ. Ζαχ, 253, Η. Γάφου, Ποιν. Δικ, ό.π., σελ. 115, Α. Σταίικου, ΕπιτΕρμΠΚ, τ. Γ', σελ. 35 και 37, Γ. Καρανίκα, Ποιν. Δικ., Ειδ. Μ., σελ. 473.

9. Μ. Καϊάφα-Γκμπάντι, ό.π., σελ. 232.

10. Βλ. σχετικά με τις έννοιες της κατασκευής, κατοχής και προμήθειας, Μ. Καϊάφα-Γκμπάντι, κ.ε.ε, ό.π., σελ. 277 επ., Α. Γκουρμπάτση, Η βόμβα μολότοφ, ως εμπρηστικός μηχανισμός, ό.π., σελ. 67-68.

11. Βλ. Αιτ. Έκθ. 1933, σελ. 399, Α. Μπουρόπουλου, ΕρμΠΚ, τόμ. Β', Ειδ. Μ., (1960), άρθ. 272, σελ. 410.

12. Βλ. Εγχειρίδιο Αντιμετώπισης Ατυχημάτων με Επικίνδυνα Υλικά, «Μεταφορά, επικίνδυνων φορτίων - σήμανση», έκδ. Αρχηγείου ΠΣ (ΠΕ 13/2010), σχετική νομοθεσία Ν 1741/1987 και ΚΥΑ Φ2/21099/1700 (ΦΕΚ Β' 509/7.4.2000) και Οδηγία 94/55/ΕΚ της 21ης Νοεμβρίου 1994.

III. Επιστημονική θεώρηση

A) Επεξήγηση όρων

Στις φυσικές επιστήμες (φυσική και χημεία), ως έκρηξη μπορεί να ορισθεί «η βίαια αποδέσμευση ενέργειας»¹³ ή, κατά τον NFPA¹⁴, η ξαφνική μετατροπή του ενεργειακού δυναμικού (χημικής ή μηχανικής) σε κινητική ενέργεια με την παραγωγή και την απελευθέρωση αέριων υπό πίεση. Αυτά τα αέρια υψηλής πίεσης (ωστικό κύμα), στη συνέχεια, με μηχανικούς τρόπους, όπως η μετακίνηση, αλλαγή ή θραύση, εκτινάσσουν σε κοντινή απόσταση υλικά, δηλ. έχουν βλητικά ή ρηκτικά αποτελέσματα, ή άλλως, έκρηξη μιας εκρηκτικής ύλης είναι η ταχύτερη μεταβολή της προς αέρια, κυρίως προϊόντα, τα οποία ευρίσκονται υπό συνθήκες υψηλών θερμοκρασιών και πιέσεων. Στον ως άνω ορισμό περιλαμβάνεται κάθε είδος έκρηξης¹⁵, όπως χημικές, φυσικές, ηλεκτρικές, πυρηνικές και αυτή μπορεί να προκληθεί με πολλούς τρόπους και μέσα. Ένας από αυτούς είναι και η χρήση εκρηκτικών υλών, π.χ. αμμωνίτιδα, νιτρική αμμωνία και ξυλάλευρο, πυροκροτητής και πυραγωγό σχοινί (φυτίλι) καθώς και στουπί εμποτισμένο με βενζίνη. Εξάλλου, εκρηκτική ύλη είναι κάθε υλικό σώμα ή σύστημα, το οποίο δύναται με κατάλληλη θερμική ή μηχανική διέγερση να ελευθερώσει απότομα, μια μεγάλη ποσότητα αερίων, με τρόπο ώστε να καταστεί δυνατή η εξάσκηση ισχυρής δυναμικής καταπόνησης στο άμεσο περιβάλλον. Περαιτέρω, διέγερση μιας εκρηκτικής ύλης προς έκρηξη, είναι η πράξη με την οποία επιτυγχάνεται η έναρξη της έκρηξης στη μάζα της εκρηκτικής ύλης. Η διέγερση δύναται να είναι ασθενής, δηλ. εκείνη που επιτυγχάνεται με μια πολύ μικρή πηγή ενέργειας π.χ. τριβή, ελαφρά κρούση, ένα θερμό σημείο, ή ισχυρή, δηλ. εκείνη που επιτυγχάνεται με την έκρηξη μιας ποσότητας εκρηκτικής ύλης.

Επίσης, ο νομοθέτης παρόλο που καθόρισε, κατά τα ανωτέρω αναφερόμενα, τον ορισμό του εκρηκτικού μηχανισμού, δεν έπραξε το ίδιο και για τον εμπρηστικό μηχανισμό. Έτσι λοιπόν, από επιστημονική άποψη (επιστήμη της καύσης) και πιο συγκεκριμένα με τη χημική έννοια του όρου, ως εμπρηστικός μηχανισμός ή βόμβα «ορίζεται κάθε κατάλληλη μηχανική, ηλεκτρική ή χημική συσκευή, προορισμένη και ικανή να μπορεί, αυτοδύναμα ή με άλλον τρόπο, να προκαλέσει ανάφλεξη της εύφλεκτης ύλης και κατ' επέκταση πυρκαγιά»¹⁶.

Αν προσπαθήσουμε να προσεγγίσουμε τη βόμβα μολότοφ, ως προς το εννοιολογικό περιεχόμενο του όρου, τη δομική σύσταση και σύνθεση, τη νομική φύση καθώς και τον τρόπο λειτουργίας της, μπορούμε να ορίσουμε γενικά, ότι «Η βόμβα μολότοφ, ή —το ορθότερο— κοκτέιλ μολότοφ, είναι είδος προχειρου αυτοσχέδιου χειρομεταφερόμενου εμπρηστικού μηχανισμού, που κατασκευάζεται από ένα εύθραυστο δοχείο ή φιάλη, το οποίο στην απλούστερη μορφή του, πληρούται με εύφλεκτο υγρό, όπως βενζίνη, πετρέλαιο κ.ά., στο στόμιο του προσαρμόζεται - φέρει, κατάλληλα τοποθετημένο καύσιμο υλικό, όπως συνήθως ύφασμα, γάζες, στουπί, που λειτουργεί, ως φυτίλι, δηλ. ως πυροδοτικός μηχανισμός, αλλά

και ως ασφάλεια (πωματισμό), το οποίο, αφού προηγούμενα αναφλέγεται από το δράστη με γυμνή φλόγα, π.χ. αναπτήρα, σπέρτα, εκσφενδονίζεται με τα χέρια από τον ίδιο προς τον εγκληματικό στόχο και η οποία προορίζεται ή είναι ικανή να προξενήσει ταχεία καύση (ραγδαία εξάπλωση πυρκαγιάς) του διασκορπιζόμενου εξ αιτίας του θρυμματισμού του γυάλινου δοχείου ή φιάλης, από την πρόσκρουση του σε σκληρή επιφάνεια ή αντικείμενου, εύφλεκτου υγρού, με καταστροφικά τις περισσότερες φορές περαιτέρω αποτελέσματα, ακόμη δε και θανατηφόρα, αφού μπορεί να θέσει σε κίνδυνο και απειλήσει ακόμη και τη ζωή ανθρώπου ή να του προξενήσει σοβαρές βλάβες στη σωματική του ακεραιότητα ή την υγεία του»¹⁷.

Η βόμβα μολότοφ, όπως ήδη προαναφέρθηκε πληρούται με ένα εύφλεκτο υγρό, κυρίως με βενζίνη, λόγω της εξαιρετικά υψηλής πτητικότητας και του πολύ εύφλεκτου χαρακτηριστικού της, ή πετρέλαιο, οινόπνευμα, ακετόνη, νέφτι (τερεβινθέλαιο) κ.ά. Αρκετές φορές προστίθενται επίσης στο εύφλεκτο υγρό επιπλέον και άλλα «προσθετικά υλικά», όπως διαλύτες, πίσσα ή φοινικέλαιο ή ορυκτέλαιο (λάδι μηχανής αυτοκινήτου), σόδα κ.ά., όχι με σκοπό να υποβοηθήσουν την καύση —γιατί τα υλικά αυτά αναφλέγονται δύσκολα— αλλά προκειμένου να δημιουργήσουν με την καύση έντονο μαύρο και πνιγρό (αποπνικτικό) καπνό (δυσχερές και πιο επικίνδυνο για την υγεία περιβάλλον). Επίσης προστίθεται άμμος, πριονίδια, πίσσα, έλαια, ζάχαρη, ή απορρυπαντικό πλυντηρίου ή καθαρισμού πιάτων ή υγρό σαπούνι κ.ά., παράγοντες πύκνωσης, χρησιμοποιούνται ως «κολλητική» στον στόχο ουσία των υλικών που πυρπολούνται για μεγαλύτερη διάρκεια της καύσης. Τελευταία, χρησιμοποιούνται «νέας γενιάς»¹⁸ βόμβες μολότοφ, αναβαθμισμένες και πολύ πιο επικίνδυνες, αφού συντίθενται από βενζίνη αναμεμιγμένη με υγρή αμμωνία ή θειικό οξύ (κοινώς βιτριόλι) ή χλωρίο οξύ κ.ά. χημικές ουσίες, για περισσότερη διεισδυτικότητα στο στόχο του δράστη, αλλά ταυτόχρονα προκειμένου να καταστήσουν τον εμπρηστικό μηχανισμό περισσότερο καταστροφικό και επικίνδυνο για την υγεία και σωματική ακεραιότητα των θυμάτων, αλλά και να προκαλέσουν πανικό στις αστυνομικές δυνάμεις. Και τούτο, γιατί οι ως άνω χημικές ενώσεις είναι πολύ δραστικές, δεδομένου ότι είναι τοξικές και διαβρωτικές και εκ των ιδιοτήτων τους αυτών μπορεί να απειλήσουν ακόμη και τη ζωή των θυμάτων, εξ αιτίας των «ψυχρών εγκαυμάτων» και των αναπνευστικών προβλημάτων που τους προξενούν.

Εξάλλου καύσιμα είναι τα υλικά που όταν καίγονται αποδίδουν σημαντικά και εκμεταλλεύσιμα ποσά θερμότητας. Τα καύσιμα υλικά διακρίνονται σε: α) φυσικά, β) τεχνικά, γ) στερεά, δ) υγρά, π.χ. βενζίνη, πετρέλαιο κ.ά., ε) αέρια, π.χ. υγραέριο, φυσικό αέριο κ.ά. Τα καύσιμα υγρά κατατάσσονται αναλόγως της αναφλεξιμότητάς τους σε τρεις κατηγορίες¹⁹, από άποψη κινδύνου. Στην πρώτη κατηγορία κινδύνου ανήκουν τα έχοντα σημείο αναφλεξιμότητας κάτω από τους 21° C, όπως η βενζίνη, ο αιθέρας, η ακετόνη, το βενζόλιο κ.ά. Στη δεύτερη κατηγορία ανήκουν τα έχοντα σημείο αναφλεξιμότητας από 21° έως 55° C, όπως το πετρέλαιο, η ξυλόλη κ.ά. Στην τρίτη κατηγορία ανήκουν τα έχοντα σημείο αναφλεξιμότητας άνω των 55° C, όπως τα έλαια, το πετρέλαιο εσωτερική καύσης, τα πισσέλαια, τα παραφινέλαια κ.ά.

13. Α. Κώνστας, Εγχειρίδιο Πυρασφαλείας, έκδ. 1989, σελ. 122.

14. Βλ. National Fire Protection Association (NFPA 921), Fire & Explosion Investigations, Edition 2011, page 13.

15. Βλ. αναλυτικά είδη έκρηξης, Α. Γκουρμπάτση, Εγκλήματα Εμπρησμού: Η εγκληματολογική έρευνα, έκδ. 2013, σελ. 102-103.

16. Βλ. Α. Γκουρμπάτση, Η βόμβα μολότοφ, ως εμπρηστικός μηχανισμός, ό.π., σελ. 22.

17. Α. Γκουρμπάτση, ό.π., σελ. 44 επ.

18. Βλ. αναλυτικά για τη σύνθεση και λειτουργία της βόμβας μολότοφ, Α. Γκουρμπάτση, ό.π., σελ. 46-55.

19. Βλ. Η. Μπέτσιου, Επιστημονική Πυροσβεστολογία, έκδ. Αρχηγείου ΠΣ (1978), σελ. 294.

Ως εύφλεκτα, θεωρούνται τα υγρά, τα οποία σχηματίζουν ατμούς επάνω από την ελεύθερη επιφάνειά τους, οι οποίοι μπορούν να αναφλεγούν. Τα πλέον κοινά εύφλεκτα υγρά, τα οποία χρησιμοποιούνται, για ακριβώς αυτήν την ιδιότητά τους, ως υγρά καύσιμα, είναι η βενζίνη και το πετρέλαιο.

Ένα από τα κύρια χαρακτηριστικά των εύφλεκτων υγρών, είναι το σημείο ανάφλεξής τους (flash point), δηλαδή, η ελάχιστη θερμοκρασία, στην οποία πρέπει να θερμανθεί το υγρό, για να δημιουργηθούν εύφλεκτοι ατμοί επάνω από την ελεύθερη επιφάνειά του, έτσι ώστε να αναφλεγούν, με την προσέγγιση φλόγας ή τη δημιουργία σπινθήρα. Οι βενζίνες (χαμηλών οκτανίων) έχουν σημείο ανάφλεξης περίπου -43°C και από αυτήν τη θερμοκρασία και επάνω, παράγουν εύφλεκτους ατμούς. Το σημείο ανάφλεξης των πετρελαίων κυμαίνεται, μεταξύ $+50^{\circ}\text{C}$ και $+55^{\circ}\text{C}$.

Επίσης πολλές φορές στη νομολογία απαντάται η φράση, «εξερράγη πυρκαγιά» ή «έκρηξη πυρκαγιάς». Η φράση αυτή είναι ατυχής, αφού μόνον ερμηνευτικά προβλήματα μπορεί να δημιουργήσει. Και τούτο, γιατί έκρηξη κατά την ανάπτυξη και εξέλιξη μιας (αστικής) —όχι δασικής— πυρκαγιάς μπορεί να προκληθεί, υπό προϋποθέσεις μόνο στα άκαυστα αέρια προϊόντα του καπνού της, και συγκεκριμένα στα καυτά αέρια πυρόλυσης και στα εύφλεκτα προϊόντα ατελούς καύσης υποβόσκουσας πυρκαγιάς, που υπάρχουν ή μεταφέρονται σε μια εύφλεκτη περιοχή, όπως το μονοξείδιο του άνθρακα (co). Προειδοποιητική ένδειξη για επικείμενη έκρηξη καπνού αποτελεί ο λευκός καπνός. Δεν πρέπει επίσης να συγχέεται η έκρηξη με το φαινόμενο της ανάφλεξης πυρκαγιάς (flashover), δηλ. την αιφνίδια ανάπτυξη της φωτιάς σε ολόκληρο τον χώρο, ήτοι ταχύτατη και γενικευμένη επέκταση της φωτιάς από τη γενικευμένη ανάφλεξη όλων των καυσίμων σε ένα χώρο. Ενώ έκρηξη (χημική) αποτελεί το φαινόμενο backdraft, ήτοι ταχεία ανάφλεξη που προκαλείται από την αιφνίδια εισροή αέρα σ' ένα κλειστό χώρο, όπου υπάρχει ανεπάρκεια οξυγόνου, ενώ υπάρχουν άκαυστα προϊόντα ατελούς καύσης, π.χ. μονοξείδιο του άνθρακα (co) και πυρόλυσης. Ένδειξη δε, ότι θα επακολουθήσει backdraft, είναι ο «βαρύς πυκνός καπνός» και κυρίως με τυρβώδη ροή.

Β) Ο μηχανισμός της καύσης και έκρηξης

Εκτός από την περίπτωση των φυσικών εκρήξεων, συμπεριλαμβανομένων και των ανεξέλεγκτων (εξώθερμων) χημικών αντιδράσεων, οι πυρκαγιές και οι εκρήξεις έχουν τις ίδιες εναρκτήριες συνθήκες, δηλαδή την ταυτόχρονη ύπαρξη: i) καυσίμου, ii) οξυγόνου —γενικά οξειδωτικού— και iii) πηγής ανάφλεξης (τρίγωνο φωτιάς). Για να οδηγήσουν όμως αυτές οι συνθήκες σε ανάφλεξη ή γενικά πυρκαγιά πρέπει: α) Το καύσιμο να βρίσκεται σε σωστή ποσότητα ή συγκέντρωση, β) Η πηγή ανάφλεξης (μέσο έναυσης) να έχει αρκετή (θερμική) ενέργεια για να μπορέσει να αναφλέξει το καύσιμο και γ) Το οξυγόνο (που συνήθως προέρχεται από τον ατμοσφαιρικό αέρα) να βρίσκεται στην κατάλληλη συγκέντρωση. Μόνον όταν όλες οι ανωτέρω συνθήκες πληρούνται μπορεί να υπάρχει κίνδυνος πυρκαγιάς ή έκρηξης.

Τα καύσιμα, όπως προαναφέρθηκε, ανάλογα με τη φυσική τους κατάσταση διακρίνονται σε στερεά, υγρά και αέρια. Ειδικότερα: 1) Αέρια καύσιμα: Αν το καύσιμο είναι αέριο, π.χ. μεθάνιο, υγραέριο, μπορεί να αναφλεγεί, μόνον όταν υπάρξει ένα μείγμα αερίου / ατμοσφαιρικού αέρα (οξυγόνου), του οποίου η αναλογία κυμαίνεται μεταξύ του εύρους των ορίων αναφλεξιμότητας ή εκρηκτικότητας, ήτοι ενός κατωτάτου και ενός ανωτέρου ορίου. Σε συγκέντρωση μικρό-

τερη από το κατώτερο όριο αναφλεξιμότητας, το μείγμα δε συντηρεί την καύση, γιατί η ποσότητα θερμότητας που παράγει, δεν επαρκεί για τη θέρμανση γειτονικών περιοχών με καύσιμο στο σημείο ανάφλεξης, λόγω έλλειψης καυσίμου (φτωχό μείγμα). Σε συγκέντρωση μεγαλύτερη από το ανώτερο όριο αναφλεξιμότητας, η ποσότητα του οξυγόνου του ατμοσφαιρικού αέρα είναι ανεπαρκής για τη διατήρηση της καύσης. 2) Υγρά καύσιμα: Τα υγρά, όπως και τα στερεά καύσιμα, με εξαίρεση τα μέταλλα, δεν καίγονται στην υγρή ή στερεή αντίστοιχα κατάσταση. Δεν σημαίνει δε αυτό, ότι δεν υπάρχει κίνδυνος πυρκαγιάς. Εκπέμπουν όμως ατμούς και αέρια, τα οποία αναμειγνύονται με το οξυγόνο του ατμοσφαιρικού αέρα και αναφλέγονται υπό ορισμένες προϋποθέσεις. Αν το καύσιμο είναι υγρό, ανάφλεξη συμβαίνει όταν αρκετή ποσότητα υγρού εξατμισθεί, έτσι ώστε στην επιφάνεια του υγρού να σχηματισθεί μείγμα ατμού / ατμοσφαιρικού αέρα, σε αναλογίες που κυμαίνονται μεταξύ των ορίων αναφλεξιμότητάς του. γ) Στερεά καύσιμα: Σε περίπτωση των στερεών καυσίμων, ανάφλεξη μπορεί να συμβεί όταν το στερεό θερμανθεί. Σε μια ορισμένη για κάθε ένα στερεό καύσιμο θερμοκρασία αρχίζει η χημική αποσύνθεση (πυρόλυση), με αποτέλεσμα τη δημιουργία αναφλέξιμων ατμών στην επιφάνειά του, οπότε σχηματίζεται ένα μείγμα ατμών / ατμοσφαιρικού αέρα. Σε χώρους, όπου υπάρχουν εύφλεκτα υλικά, είναι πιθανό να προξενηθεί έκρηξη. Όταν η συγκέντρωση ενός αερίου βρίσκεται εντός των ορίων αναφλεξιμότητας ή εκρηκτικότητας, υπάρχει κίνδυνος ανάφλεξης ή αυτανάφλεξης. Σε ορισμένες περιπτώσεις όμως, ανάλογα με την αναλογία στην οποία έχει προαναμειχθεί το καύσιμο και το οξειδωτικό, π.χ. το οξυγόνο του ατμοσφαιρικού αέρα, αντί του φαινομένου της φωτιάς μια πηγή ανάφλεξης ή γενικότερα οι συνθήκες θερμοκρασίας, που επικρατούν στο συγκεκριμένο περιβάλλον, μπορεί να οδηγήσει σε έκρηξη. Γενικά, έκρηξη είναι το φαινόμενο της βίαιης εκτόνωσης αερίων σαν αποτέλεσμα αιφνίδιας απελευθέρωσης εσωτερικής ενέργειας από μια ουσία ή ένα μηχανισμό διέγερσης, που οδηγεί στην ανάπτυξη υψηλών πιέσεων. Ως μηχανισμός διέγερσης, μπορεί να χρησιμοποιηθεί ηλεκτρικός, μηχανικός ή χημικός, φλόγα, σπινθήρας κ.ά. Η κατηγορία εκρήξεων που ενδιαφέρει την παρούσα μελέτη και πιο συγκεκριμένα, την πιθανή πρόκληση έκρηξης από τη ρίψη βόμβας μολότοφ, είναι οι χημικές εκρήξεις, που σχετίζονται με τη βίαιη αποσύνθεση μιας ασταθούς ένωσης ή ταχύτατης αντίδρασης μείγματος ενώσεων. Στις εκρήξεις αυτού του είδους συντελείται χημική αντίδραση ή σύνολο αλληπάλληλων χημικών αντιδράσεων από τις οποίες επέρχεται ακαριαία (απότομη) αύξηση του όγκου των προϊόντων της χημικής αντίδρασης εξ αιτίας του οποίου επέρχεται βίαιη εκτόνωση (διαστολή) αερίων υψηλών πιέσεων και θερμότητας με μηχανικά (ρηκτικά και βλητικά) καταστροφικά αποτελέσματα. Η φυσική κατάσταση μιας εκρηκτικής ύλης ενός συστατικού ή ενός εκρηκτικού μείγματος, μπορεί να είναι αέρια, υγρή ή στερεή. Εκρηκτικό μείγμα είναι δυνατόν ν' αποτελέσει η διασπορά στον αέρα ενός αερίου, π.χ. υγραερίου, μεθανίου, υγρού, π.χ. νέφος σταγονιδίων ή ατμών βενζίνης, ή στερεού, π.χ. σκόνης αλουμινίου, καυσίμου. Όταν η εκρηκτική ύλη ενεργοποιηθεί θερμικά με την επίδραση θερμότητας ή με κρούση, υφίσταται μια ταχύτατη εξώθερμη αντίδραση, που ονομάζεται έκρηξη. Οι χημικές εκρήξεις μπορεί να προέλθουν από υλικά, που είτε έχουν χαρακτηριστεί ως «εκρηκτικά», είτε αποτελούν χημικές ενώσεις, που εκρήγνυνται λόγω ειδικών συνθηκών.

Η βενζίνη, η οποία συνήθως χρησιμοποιείται για την κατασκευή βόμβας μολότοφ, είναι ένα ελαφρύ υγρό εξαιρετικά πτητικό και πολύ εύφλεκτο, που είναι ικανό να εκραγεί μό-

νον κάτω από ορισμένες συνθήκες και προϋποθέσεις, όπως όταν υπάρξει συγκέντρωση ατμών της βενζίνης / ατμοσφαιρικού αέρα, εντός των ορίων εκρηκτικότητας. Ακόμη και στο ως άνω ιδιαίτερα χαμηλό σημείο ανάφλεξης εκλύει ατμούς, που καίγονται. Αντίθετα, για παράδειγμα η φαινόλη, που έχει σημείο ανάφλεξης 79° C, πρέπει να θερμανθεί πάνω από αυτή τη θερμοκρασία για να μπορούν ν' αναφλεγούν οι ατμοί της στον ατμοσφαιρικό αέρα. Μια ακόμη ιδιότητα των εύφλεκτων υλικών, είναι η ιδιότητα της αυτανάφλεξης. Αυτό σημαίνει, ότι ένα εύφλεκτο υλικό μπορεί να αναφλεγεί, χωρίς την παρουσία εξωτερικής πηγής φλόγας ή σπινθήρα, αν θερμανθεί, σε μία συγκεκριμένη θερμοκρασία. Αυτή η θερμοκρασία είναι η θερμοκρασία αυτανάφλεξης και αφορά την ανάφλεξη, μέσα σε ένα κλειστό σύστημα. Για τα πετρελαιοειδή καύσιμα, η θερμοκρασία αυτανάφλεξης είναι μεγαλύτερη από 250° C. Η ανάφλεξη των αέριων μειγμάτων των ατμών ορισμένων εύφλεκτων υγρών, με τον ατμοσφαιρικό αέρα, δημιουργεί έκρηξη²⁰, κάτω από ορισμένες συνθήκες. Αυτά τα αέρια μείγματα μπορούν να εκραγούν, μόνον, όταν βρίσκονται σε ένα συγκεκριμένο εύρος συγκεντρώσεων (όρια εκρηκτικότητας). Όταν ένα αέριο βρίσκεται σε συγκέντρωση, μικρότερη του κατώτερου αναφλέξιμου - εκρηκτικού ορίου του, θεωρείται, ότι είναι φτωχό, ως καύσιμο μείγμα και δεν μπορεί να αναφλεγεί και να δημιουργήσει έκρηξη. Όταν ένα αέριο βρίσκεται σε συγκέντρωση, μεγαλύτερη από το ανώτερο αναφλέξιμο - εκρηκτικό όριό του, το μείγμα αερίου - αέρα, θεωρείται, ότι είναι πλούσιο σε καύσιμο (αλλά φτωχό σε οξυγόνο) και επίσης, δεν μπορεί να αναφλεγεί, ούτε να δημιουργήσει έκρηξη. Όταν η συγκέντρωση του αερίου βρίσκεται, μεταξύ των δύο αυτών ορίων, τότε το μείγμα του αερίου, με τον αέρα, θεωρείται, ότι βρίσκεται στην περιοχή αναφλεξιμότητας-εκρηκτικότητάς του. Μέσα στο εύρος συγκεντρώσεων της περιοχής αναφλεξιμότητας - εκρηκτικότητας, μπορεί να λάβει χώρα έκρηξη του μείγματος, όταν οι ατμοί του εύφλεκτου αερίου, αναφλεγούν. Κάτω από αυτές τις συνθήκες, η ανάφλεξη που προκύπτει δεν είναι διαφορετική από αυτή που συμβαίνει, κατά την καύση των ατμών αυτών των αερίων, εκτός από το γεγονός, ότι η ύπαρξη του ομοιογενούς μείγματος αερίου - αέρα, σε αυτές τις συγκεντρώσεις, επιτρέπει την ανάφλεξη όλης της καύσιμης ύλης, σε πολύ μικρό χρονικό διάστημα. Επομένως, η παραγωγή θερμότητας, η δημιουργία προϊόντων καύσης και η εκτόνωση αυτών των προϊόντων, η οποία θα απαιτούσε, κανονικά, αρκετό χρόνο, για να λάβει χώρα, συντελείται, σχεδόν ταυτόχρονα και έχει τις συνέπειες και τα μηχανικά αποτελέσματα της έκρηξης. Μια τέτοια έκρηξη μπορεί να είναι πολύ έντονη και ισχυρή, ώστε να δημιουργήσει τεράστιες ζημιές, ακόμα και να ανατινάξει ένα ολόκληρο κτήριο. Σε ένα κλειστό σύστημα και σε θερμοκρασία 20° C, οι ατμοί των βενζινών δημιουργούν αναφλέξιμο - εκρηκτικό μείγμα, με τον ατμοσφαιρικό αέρα, σε εύρος συγκεντρώσεων από 1,5% έκδ 7,5%, κατ' όγκο. Αυτό σημαίνει, ότι αρκεί 1,5 μονάδα όγκου ατμών βενζίνης, σε 100 μονάδες όγκου μείγματος αέρα - βενζίνης, για να δημιουργηθεί το εκρηκτικό μείγμα²¹.

IV. Νομολογιακή και θεωρητική προσέγγιση

Η ελλειπτικότητα σαφούς νομικού πλαισίου για τον ορισμό του εμπρηστικού μηχανισμού και τη φύση της βόμβας μολότοφ, αν δηλ. πρόκειται για εκρηκτικό ή εμπρηστικό μη-

χανισμό, δεν επιτρέπει μέχρι σήμερα για τα θέματα αυτά ασφαλείς προσεγγίσεις της νομολογίας, τόσο του Ανώτατου Ακυρωτικού όσο και των δικαστηρίων της ουσίας. Πιο συγκεκριμένα:

α) Η έκρηξη, κατά τη σταθερή θέση της νομολογίας²², «συνιστά φαινόμενο αιφνίδιο κατά τη διάρκεια του οποίου ελευθερούνται αέρια, που τελούν υπό υψηλή πίεση ή παράγονται αέρια εντός βραχυτάτου χρόνου, των οποίων η διαστολή σε πολλαπλάσιο του αρχικού όγκου προκαλεί ισχυρό μηχανικό αποτέλεσμα, που συνοδεύεται από κρότο, παροδική λάμψη και έκλυση θερμότητας» ή, κατ' άλλον παρόμοιον ορισμό²³, «συνιστά φαινόμενο αιφνίδιο, συνεπεία απρόοπτης απελευθέρωσης δύναμης με τη μορφή αερίων υψηλής εξωθητικής πίεσης ή ταυτόχρονης παραγωγής αερίων με συνέπεια τη διαστολή σε μη προσδιορισμένο όγκο, συνήθως προσυζητημένο σε σχέση με τον αρχικό να προκαλεί άκρως ισχυρά αποτελέσματα μηχανικής φύσης και εκείθεν καταστροφικά φαινόμενα έκλυσης θερμότητας, η οποία επιδρά δυσμενώς σε πρόσωπα ή πράγματα», ενώ η πράξη της έκρηξης τελείται και με χρήση βόμβας μολότοφ²⁴, δηλ. φιάλης με βενζίνη με δεμένο στουπί διαποτισμένο από αυτή. Εξάλλου, σύμφωνα με τη θεωρία²⁵, ως έκρηξη αναφέρεται «η θραύση αντικειμένου τινός εκ των έσω, εξ εσωτερικής τινός δυνάμεως (πίεσεως)», δύναται δε να προξενηθεί με οποιονδήποτε τρόπο, ιδίως δε με τη χρήση εκρηκτικών υλών, «προκαλείται δε συνήθως διά της αναπτύξεως και επεκτάσεως αερίων ή ατμών»²⁶.

β) Επίσης, ως εκρηκτικές ύλες, κατά τη διάταξη του άρθρου 1 παρ. 1 στοιχ. ε' του Ν 2168/1993, «θεωρούνται τα στερεά ή υγρά σώματα, τα οποία από οποιαδήποτε αιτία υφίστανται χημική μεταβολή και μετατρέπονται σε αέριες μάζες με συνθήκες υψηλών θερμοκρασιών ή πιέσεων, με αποτελέσματα βλητικά ή ρηκτικά»²⁷. Στην έννοια της εκρηκτικής ύλης περιλαμβάνεται και η βενζίνη²⁸, ή και το πετρέλαιο²⁹, αν είναι συγκεντρωμένη σε δοχείο, διότι, «τότε υφίσταται, κατά τους κανόνες της κοινής πείρας, κίνδυνος έκρηξης με τη μετατροπή της σε εκρηκτική ύλη διά της ανύψωσης της θερμοκρασίας»³⁰. Εξάλλου, σύμφωνα με την επικρατούσα και στη θεωρία

22. Ενδ. ΑΠ 126/2015, ΑΠ 1320/2007 ΤΝΠ ΔΣΑ, ΑΠ 2232/2006 ΤΝΠ ΔΣΑ, Πλογ 2006, 2342, ΣυμβΑΠ 294/2011 ό.π., ΣυμβΑΠ 851/2008 ΝΟΜΟΣ, ΣυμβΠλημΚερκ 127/2014 ΠοινΧρ 2016, 145, έτσι Κ. Σταμάτης, Ποινικά Σύμμεκτα, έκδ. 1998, σελ. 186 επ.

23. ΑΠ 1320/2007 ό.π., ΑΠ 2232/2006, ό.π., ΣυμβΑΠ 456/2004 ΠοινΧρ ΝΕ', 144, ΣυμβΑΠ 1880/2005 ΠοινΧρ ΝΣΤ', 517, ΣυμβΕφθεσ 891/2003 ΠοινΔικ 2004, 264, ΣυμβΠλημΑιγίου 7/2011 ΠοινΔικ 2011, 689, ΠοινΧρ 2012, 533.

24. ΑΠ 74/2007 ΠοινΧρ ΝΖ', 924, ΑΠ 2236/2006, ό.π., ΑΠ 1966/2006 ΠοινΧρ ΝΖ', 819, ΑΠ 646/2000 ΠοινΧρ ΝΑ', 32, ΑΠ 92/1996 ΠοινΧρ ΜΣΤ', 1457.

25. Γ. Καρανίκας, Ποιν. Δικ, Ειδ. Μ, σελ. 473.

26. Αιτ. Έκθ. σελ. 398, Α. Μπουρόπουλος, ό.π., άρθ. 270, σελ. 407.

27. ΑΠ 1265/2012 ΝΟΜΟΣ, ΣυμβΑΠ 294/2011, ό.π., ΣυμβΑΠ 851/2008, ό.π., ΣυμβΠλημΝαξ 39/2015 ΠοινΔικ 2016, 154, ΣυμβΠλημΚερκ 127/2014, ό.π., 145.

28. ΑΠ 992/2008 ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 456/2004, ό.π., ΣυμβΠλημΚερκ 127/2017, ό.π., 145, ΣυμβΠλημΑθ 7/2011 ΠοινΔικ 2011, 689, έτσι και Α. Μπουρόπουλος, ό.π., άρθ. 270, παρ. σημ. 2.

29. ΑΠ 1265/2012, ό.π.

30. ΑΠ 1265/2012, ό.π., ΣυμβΑΠ 294/2011, ό.π., ΣυμβΑΠ 851/2008, ό.π., ΣυμβΑΠ 646/2000, ό.π., ΣυμβΠλημΚερκ 127/2014, ό.π., 145, ΣυμβΠλημΡοδ 127/2010 ΝΟΜΟΣ.

20. Βλ. Η. Μπέτσου, ό.π., σελ. 294.

21. ΣυμβΑΠ 294/2011 ΝΟΜΟΣ.

άποψη³¹, ως «εκρηκτική ύλη είναι ωρισμένη ύλη όταν δι' αναφλέξεως ή άλλου χημικού ή μηχανικού τρόπου διαστελλομένη εκτινάσσεται ασχέτως αν μεταβάλει ή μη την μορφή της». Για παράδειγμα, αυτοσχέδια εκρηκτική - εμπρηστική κατασκευή αποτελεί «πλαστικό σακίδιο εμποτισμένο με βενζίνη, περιέχον δύο φιαλίδια βουτανίου (γκαζάκια) και πλαστική φιάλη περιέχουσα επίσης βενζίνη, με σκοπό προκλήσεως έκρηξης», γιατί το βουτάνιο αποτελεί εκρηκτική ύλη, η όλη δε συσκευή, αποτελεί —και ορθώς— εκρηκτικό - εμπρηστικό μηχανισμό³², κατά το άρθρο 1 παρ. 1 στοιχ. στ' του Ν 2168/1993.

γ) Περαιτέρω, ως εκρηκτικός μηχανισμός, κατά τη νομολογία³³, θεωρείται, κατά το στοιχείο στ' του άρθρου 1 παρ. 1 του Ν 2168/1993, «κάθε συσκευή που μπορεί να προκαλέσει έκρηξη οποιασδήποτε εκρηκτικής ύλης», π.χ. δεμένα φιαλίδια βουτανίου (γκαζάκια) και πυραγωγό σχοινί (κορδόνι) ως φυτίλι, ενώ κατά την απολύτως κρατούσα επίσης άποψη της νομολογίας³⁴, είδος εκρηκτικού μηχανισμού ή βόμβας «αποτελεί και η γνωστή με την ονομασία “βόμβα μολότοφ” ήτοι φιάλη περιέχουσα εύφλεκτο υγρό, όπως η βενζίνη, που εκσφενδονίζεται με αναμμένο το φυτίλι και προκαλεί με την πτώση της σε σκληρή επιφάνεια έκρηξη, γιατί αν και ως τελικό αποτέλεσμα έχει τον εμπρησμό, παρά ταύτα το άμεσο αποτέλεσμά της δεν είναι η πυρκαγιά, αλλά η έκρηξη, δηλαδή η λόγω της ανάφλεξης και της ανύψωσης της θερμοκρασίας βίαιη ρήξη των τοιχωμάτων της φιάλης και η απελευθέρωση αερίων, συνεπεία της οποίας είναι η μετά την έκρηξη πυρκαγιά».

δ) Η εκρηκτική βόμβα, την έννοια της οποίας δεν ορίζει ο νομοθέτης, δεν αποτελεί παρά εκρηκτικό μηχανισμό, για τον οποίο υπάρχει ορισμός του στο άρθρο 1 παρ. 1 στοιχ. στ' του Ν 2168/1993. Έτσι, ως εννοιολογικός πυρήνας της εκρηκτικής βόμβας, που μπορεί να είναι χειροποίητη και αυτοσχέδια, π.χ. χειροβομβίδα ή βιομηχανικό προϊόν, «εμφανίζεται το στοιχείο της συσκευής που μπορεί να προκαλέσει έκρηξη οποιασδήποτε εκρηκτικής ύλης»³⁵.

ε) Τέλος, πάντα σύμφωνα με τη νομολογία, ο τρόπος κατασκευής, η σύνθεση και ο τρόπος λειτουργίας έχει ως εξής: η αυτοσχέδια βόμβα μολότοφ «αποτελείται από μία εύθραυστη φιάλη γυάλινη, γεμάτη με εύφλεκτο υλικό, ήτοι βενζίνη, καλώς πωματισμένη με απορροφητικό ύφασμα, που λειτουργεί ως φυτίλι, το οποίο με αναστροφή της φιάλης περιβρέχεται και απορροφά το εύφλεκτο υλικό και ανάπτεται, εκσφενδίζόμενη δε της φιάλης και θραυσμένης, προκαλείται έκρηξη, αφού μεταδίδεται η φωτιά στο εύφλεκτο υλικό από το φυτίλι, με κύριο αποτέλεσμα την ταυτόχρονη ανά-

φλεξη των υλικών του στόχου ...»³⁶, ή «η φιάλη αυτή ήταν γεμάτη βενζίνη στην οποία ήταν δεμένο στουπί διαποτισμένο με βενζίνη, ώστε ανάβοντας το στουπί να προκαλέσει μεγάλη θερμότητα που επιφέρει αύξηση του όγκου της βενζίνης, ρήξη της φιάλης ...»³⁷.

V. Δογματική προσέγγιση - Κριτική αξιολόγηση

Ο προηγηθείς διάλογος με τις πραγματολογικές παραδοχές της νομολογίας, αναδεικνύει, όπως αναλύεται και εξηγείται ακολούθως, τη μη ορθή από επιστημονική άποψη νομολογική προσέγγιση, σχετικά με το χαρακτήρα και τη νομική φύση της βόμβας μολότοφ, ως εκρηκτικού μηχανισμού ή βόμβας καθώς και το χαρακτηρισμό της βενζίνης, ως εκρηκτικής ύλης, ενώ ταυτόχρονα αναδεικνύονται και τα ανακύπτοντα εκ της προβληματικής αυτής ζητήματα.

Η νομολογία, όπως ήδη προαναφέρθηκε, ελλείπει νομοθετικού ορισμού του εμπρηστικού μηχανισμού, στην προσπάθειά της να ερμηνεύσει κρίσιμους για την παρούσα μελέτη όρους, όπως οι εκρηκτικές ύλες και ο εκρηκτικός μηχανισμός, που ορίζονται από τις διατάξεις του άρθρου 1 παρ. 1 στοιχ. ε' και στ' του Ν 2168/1993, στην ερμηνευτική προσπάθειά της να υπαγάγει στις ως άνω έννοιες τη βενζίνη και τη βόμβα μολότοφ αντίστοιχα, έχει διευρύνει ανεπιτήρητα το αξιόποινο των πράξεων των άρθρων 270 και 272 ΠΚ, με την κατάφαση της πρόκλησης έκρηξης από τη βόμβα μολότοφ και συνακόλουθα τον χαρακτηρισμό της, ως εκρηκτικό μηχανισμό ή βόμβα, με εξαίρεση μεμονωμένες περιπτώσεις που χαρακτηρίζεται, ως εμπρηστικός μηχανισμός³⁸ ή έστω με διφυή χαρακτήρα, δηλ. εκρηκτικός - εμπρηστικός μηχανισμός³⁹.

Από επιστημονική άποψη (φυσικές επιστήμες ήτοι χημεία και φυσική) είναι ορθό, ότι η βόμβα μολότοφ είναι πρωτίστως εμπρηστικός μηχανισμός ή βόμβα, δηλ. παράγει αποτελέσματα εμπρηστικά και μόνον κατ' εξαίρεση και υπό προϋποθέσεις, αποκτά και εκρηκτικό χαρακτήρα με ανάλογα μηχανικά αποτελέσματα. Και τούτο, γιατί με την ανάφλεξη του αυτοσχέδιου φυτίλιου (από στουπί, ύφασμα, χαρτί, κ.ά.), που λειτουργεί ως είδος πυροδοτικού μηχανισμού που είναι προσαρμοσμένο, εν είδει πώματος της φιάλης και εμποτισμένο με την ίδια εύφλεκτη ύλη, με την οποία πληρούται η βόμβα μολότοφ, μεταδίδεται η καύση σε όλη τη μάζα της εύφλεκτης ύλης, π.χ. βενζίνης, προξενώντας εστία φωτιάς, όταν αυτή διασκορπίζεται (διαρρέει) αμέσως στο περιβάλλον με τη θραύση των τοιχωμάτων της γυάλινης φιάλης εξ αιτίας της πρόσκρουσής της σε κάποια σκληρή επιφάνεια ή αντικείμενο —άλλως δεν θραύεται η φιάλη— από την εκσφενδόνισή της από το δράστη. Άμεσο αποτέλεσμα αυτής της γενικευμένης ανάφλεξης της εύφλεκτης ύλης είναι η δημιουργία εστίας φωτιάς (εμπρηστικά αποτελέσματα), η οποία ενδεχομένως μπορεί, υπό κατάλληλες προϋποθέσεις και συνθήκες, π.χ. ύπαρξη οξυγόνου (αέρα) και ικανής ποσότητας καυσίμων υλικών, να εξαπλωθεί ακαριαία σε παρακείμενα καύσιμα υλικά του περιβάλλοντα χώρου και να εξε-

31. Η. Γάφος, ό.π., 1961, 14, σημ. 15-16, Χ. Δέδες, ό.π., 79, σημ. 11.

32. ΑΠ 992/2008, ό.π., ΣυμβΑΠ 1302/2004 Πλογ 2004, 1584, ΜΟΕφΘεσ 46/2003 Αρμ 2004, 129.

33. ΣυμβΑΠ 741/2009 ΝΟΜΟΣ, ΣυμβΕφΘεσ 592/2010 Αρμ 2011, 281, ΣυμβΠλημΡοδ 127/2010, ό.π., Πλημλωαν 90/1999 Υπερ 1999, 1230.

34. Ενδ. ΑΠ 89/2015 ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 1265/2012, ό.π., ΑΠ 992/2008, ό.π., ΑΠ 74/2007, ό.π., 923, ΑΠ 2232/2006, ό.π., ΑΠ 1719/2004 Πλογ 2004, 2202, ΣυμβΑΠ 851/2008, ό.π., ΜΟΕφΘεσ 205-208/2011, ΕφΘεσ 891/2003 ΠοινΔικ 2004, 264, ΜΟΔΘεσ 32-41/2017, αδημ., ΠλημΑθ 44/1998 ΠοινΧρ 1998, 417.

35. Μ. Καϊάφα-Γκμπάντι, κ.ε.ε., ό.π., σελ. 277, Γ. Μπέκας, Όπλα - πυρομαχικά - εκρηκτικά, έκδ. 1993, σελ. 44, ΑΠ 298/1979 ΠοινΧρ Κ', 483.

36. ΣυμβΑΠ 851/2008, ό.π.

37. ΣυμβΑΠ 1657/2002 Πλογ 2002, 1900, ΝοΒ 2003, 738.

38. Ενδ. ΣυμβΑΠ 646/2000, ό.π. Ο εμπρηστικός χαρακτήρας προκύπτει κατ' έμμεσο τρόπο και στη ΓνωμΕισΑΠ 8/2009 ΠοινΔικ 2010, 1003, Πλογ 2009, 823 και ευθέως στην (πολιτική) ΜΕφΑΘ 5115/2015 ΝΟΜΟΣ.

39. Ενδ. ΑΠ 130/2013.

λιχθεί σε πυρκαγιά, πολλές φορές δε με ανεξέλεγκτες διαστάσεις και καταστροφικά υλικά ή και θανατηφόρα αποτελέσματα, όπως π.χ. συνέβη την 5.5.2010 με το θάνατο τριών υπαλλήλων στο επί της οδού Σταδίου Υποκατάστημα της Τράπεζας MARFIN. Η θραύση—και όχι η ρήξη—της (γυάλινης) φιάλης (συνήθως από μπίρα ή άλλα είδη ποτών) της βόμβας μολότοφ δεν επιτυγχάνεται, όπως θα έπρεπε, αν προκαλούσε έκρηξη, από έσω προς τα έξω, δηλ. εξαιτίας της αύξησης του όγκου (διαστολή αερίων) του εύφλεκτου υγρού, π.χ. της βενζίνης, από την αύξηση της θερμοκρασίας εκ του πυροδοτηθέντος φυτίλιού της και τη βίαιη και ακαριαία ανάπτυξη (εκτόνωση) αερίων δυνάμεων πολύ υψηλών πιέσεων και θερμοκρασιών (ωστικό κύμα), αλλά από εξωτερική αιτία και συγκεκριμένα από την πρόσκρουσή της σε σταθερή σκληρή επιφάνεια ή αντικείμενο, π.χ. δρόμος, τοίχος, ασπίδα αστυνομικού. Πρώτα θραύονται τα τοιχώματα της (γυάλινης) φιάλης και μετά διασκορπίζεται (διαρρέει) η βενζίνη, οι ατμοί της οποίας, λόγω της υψηλής πτητικότητάς της σε συνθήκες ακόμη και φυσικού περιβάλλοντος, πόσο μάλλον εξ αιτίας της εκλυόμενης από το φλεγόμενο φυτίλι θερμότητας, αναφλέγονται ακαριαία σε όλη την έκταση της βενζίνης, μεταδίδοντας τη φωτιά σε όλη τη μάζα της, δίνοντας πεπλανημένα έτσι την εντύπωση της πρόκλησης έκρηξης. Προκαλείται λοιπόν καύση από την ανάφλεξη του φυτίλιού, δηλ. εξώθερμη χημική αντίδραση, μεταξύ των ατμών της βενζίνης με το οξυγόνο του ατμοσφαιρικού αέρα. Έτσι η χημική ενέργεια που βρίσκεται αποθηκευμένη στο καύσιμο, π.χ. της βενζίνης, όπως συμβαίνει με όλα τα καύσιμα υλικά ή ουσίες, με τη βοήθεια του οξυγόνου μετατρέπεται σε θερμότητα, εξ ου και εξώθερμη αντίδραση. Δεν πρόκειται όμως για μια ανεξέλεγκτη διαδικασία καύσης με τη μορφή της έκρηξης, όπως στο φαινόμενο της έκρηξης καπνού (backdraft), αλλά για μία ταχεία χημική αντίδραση από την οποία παράγεται θερμική ενέργεια (πυρκαγιά) και όχι μηχανική (κινητική και δυναμική) ενέργεια, ήτοι (ωστικό κύμα). Η βενζίνη ωστόσο, δεν είναι καθαυτή εκρηκτική ύλη⁴⁰, αλλά εξαιρετικά εύφλεκτη ύλη, που αν είναι συγκεντρωμένη σε κλειστό δοχείο, π.χ. μεταλλικό φιαλίδιο (δοχείο) αεροστεγώς κλεισμένο (πωματισμένο),—και όχι στη φιάλη της βόμβας μολότοφ—μπορεί να προκαλέσει έκρηξη. Αυτό όμως για να συμβεί, θα πρέπει να βρεθεί σε περιβάλλον που επικρατούν υψηλές θερμοκρασίες, οπότε μετάδοση της θερμότητας και απορρόφηση αυτής από τα τοιχώματα του μεταλλικού φιαλιδίου, είτε με αγωγή ή με ακτινοβολία, έχει ως αποτέλεσμα την ανάπτυξη ατμών βενζίνης από την αυξημένη εσωτερική υπερπίεση των οποίων υπερνικάται η μηχανική αντοχή του συγκεκριμένου μετάλλου που έχει κατασκευασθεί το φιαλίδιο και έτσι σημειώνεται έκρηξη, δηλ. παράγεται ωστικό κύμα με βλητικά ή ρηκτικά αποτελέσματα. Η χημική αυτή διεργασία δεν συμβαίνει με τη βενζίνη της βόμβας μολότοφ.

Ωστόσο είναι δυνατόν, κατ' εξαίρεση και υπό προϋποθέσεις, εκτός από πυρκαγιά να προκληθεί και έκρηξη από τη βόμβα μολότοφ, είτε από πρωτογενή ή από δευτερογενή αιτία, όπως στις εξής ενδεικτικά περιπτώσεις: α) Όταν εκσφενδονιστεί σε ανοικτό περιβάλλον και αφορά «νέας γενιάς» βόμβα μολότοφ, στη φιάλη της οποίας εξωτερικά έχουν προσαρμοστεί με κολλητική ταινία από το δράστη αριθμός κροτίδων, οι οποίες περιλαμβάνονται στις εκρηκτικές ύλες, κατά την έννοια του νόμου. Στην περίπτωση αυτή η εκρηκτική ύλη είναι οι κρο-

τίδες. β) Όταν ο δράστης εκσφενδονίζει βόμβα μολότοφ σε κλειστό περιβάλλον (εσωτερικό χώρο), π.χ. κτήριο οποιασδήποτε χρήσης (οικία, κατάστημα, τράπεζα, κ.ά.), όπου πέσαν από πυρκαγιά, είναι δυνατό να προκληθεί, κατ' εξαίρεση και υπό ειδικές και συγκεκριμένες προϋποθέσεις και συνθήκες, και έκρηξη. Αυτό μπορεί να συμβεί μόνον όταν η συγκέντρωση των αερίων ατμών του εύφλεκτου υγρού (βενζίνης) με τον ατμοσφαιρικό αέρα είναι δυνατόν να βρεθεί εντός των εκρηκτικών ορίων, π.χ. εκτόξευση ταυτόχρονα ικανού αριθμού βομβών μολότοφ. γ) Όταν πυροδοτημένη βόμβα μολότοφ και εκσφενδιζόμενη σε κλειστό περιβάλλον (εσωτερικό χώρο), τύχει να υπάρχει στο χώρο αυτό συγκέντρωση εκρηκτικού μείγματος από διαρροή κάποιου αερίου⁴¹, π.χ. μεθανίου, φυσικού αερίου, φιαλών προπάνιου (υγραερίου) και ατμοσφαιρικού αέρα ή πτητικών ατμών από την εξαερίωση (ατμοποίηση) ενός πολύ εύφλεκτου υγρού, π.χ. βενζίνης, και ατμοσφαιρικού αέρα⁴². δ) Όταν ο δράστης εκσφενδονίζει πυροδοτημένη τη βόμβα μολότοφ σε κλειστό περιβάλλον (εσωτερικό χώρο), όπου προηγούμενως στο χώρο αυτό έχει τοποθετήσει ή εκτοξεύσει ή τύχει να υπάρχουν φιαλίδια υγραερίου (γκαζάκια)⁴³. ε) Ακόμη, είναι δυνατόν να προκληθεί έκρηξη, όταν ο δράστης εκσφενδονίζει πυροδοτημένη βόμβα μολότοφ σε κλειστό περιβάλλον, στον οποίο υπάρχει σε εξέλιξη ατελής καύση από υποβόσκουσα πυρκαγιά. Ως μέσο έναυσσης (πηγή) ανάφλεξης (πυροδότησης) του ως άνω εκρηκτικού μείγματος. Στις ανωτέρω (α) και (β) περιπτώσεις, η έκρηξη προκαλείται πρωτογενώς δηλ. άμεσα από τη βόμβα μολότοφ. Ωστόσο στις λοιπές (γ), (δ) και (ε) περιπτώσεις, η έκρηξη προκαλείται δευτερογενώς (έμμεσα), δηλ. από άλλη αιτία συνεπεία της παρουσίας της βόμβας μολότοφ. Έχουμε δηλαδή στην περίπτωση αυτή μια πράξη κοινής επικίνδυνου εγκλήματος (κ.ε.ε.) που μετεξελίσσεται σε άλλη πράξη κ.κ.ε.

Παρατίθενται ακολούθως χαρακτηριστικές περιπτώσεις αποφάσεων, σύμφωνα με τις οποίες έχει προκληθεί έκρηξη από τη βόμβα μολότοφ, χαρακτηριζόμενης, ως εκρηκτικού μηχανισμού ή βόμβας, ενώ σημειώνεται ότι σ' αυτές έχουν επιλοκωρήσει ελλείψεις ή ασάφειες στην αιτιολογία τους ή αντιφατικές αιτιολογίες ή ακόμη και λογικά κενά, που ιδρύουν λόγους αναιρέσης. Πιο συγκεκριμένα σημειώνεται στις εξής αποφάσεις ότι: 1) «... κατασκεύασαν και κατείχαν έναν αυτοσχέδιο εμπρηστικό μηχανισμό (βόμβα μολότοφ) ...»⁴⁴, 2) «Η βόμβα μολότοφ με την πρόσκρουσή της σε μαρμάρινα σκαλοπάτια του κλιμακοστασίου εξερράγη και ακολούθως προκάλεσε φωτιά ...»⁴⁵, 3) «Η φιάλη αυτή κτυπώντας και στην ασπίδα (εννοείται αστυνομικού) θραύστηκε και ο αστυνομικός περιλούμενος από το περιεχόμενό της, αναφλέχθηκε σε όλο το σώμα του, διασώθηκε δε από βέβαιο κίνδυνο αποτεφρώσής του, μόνο με την επέμβαση συναδέλφου

40. ΑΠ 691/1983 ΠοινΧρ ΛΓ', 928. Ωστόσο έκρηξη βενζίνης σε πραγματικό καυσίμων βλ. ΑΠ 1880/2005 ΠΛογ 2005, 1774 και έκρηξη δεξαμενής μαζούτ βλ. ΑΠ 75/2009 ΝΟΜΟΣ.

41. Ενδ. ΑΠ 1293/2013.

42. Βλ. Α. Γκουρμπάση, Η έννοια της «πυρκαγιάς» στον Ποινικό Κώδικα, ΠοινΔικ 2016, 688.

43. ΑΠ 126/2015 ΝΟΜΟΣ, ΣυμβαΠ 851/2008, ό.π.

44. ΣυμβΠλημΡόδ 127/2010, ό.π.

45. ΣυμβΠλημΧίου 57/2006 ΠοινΔικ 2007, 1125.

του που τον κατέσβεσε με την ασπίδα του ...»⁴⁶, 4) «έσπασαν με ξύλα το παρμπρίζ του αυτοκινήτου και το πλαϊνό παράθυρο του οδηγού και έρριψαν εντός αυτού βόμβες “μολότωφ” με αποτέλεσμα να πάρει αμέσως φωτιά το λεωφορείο και να κινδυνεύσουν οι επιβάτες του καθώς και ο οδηγός ... οι οποίοι κινδύνευαν από εμπρησμό ... Στη συνέχεια οι κατηγορούμενοι ... με τη χρήση βομβών μολότωφ, από την έκρηξη των οποίων προκλήθηκε πυρκαγιά ...»⁴⁷, 5) «...το φυτίλι το οποίο με αναστροφή της φιάλης περιβρέχεται και απορροφά το εύφλεκτο υγρό και ανάπτει, εκσφενδονίζομενης δε της φιάλης και θραυομένης, προκαλείται έκρηξη, αφού μεταδίδεται η φωτιά στο εύφλεκτο υλικό από το φυτίλι, με κύριο αποτέλεσμα την ταυτόχρονη ανάφλεξη των υλικών του στόχων ...»⁴⁸, 6) «... εξερχόμενοι οι φίλαθλοι του γηπέδου αντίκρισαν καμένα από εμπρησμούς τα αυτοκίνητά τους, που προκλήθηκαν με τη χρήση εκρηκτικών υλών - αυτοσχέδιες βόμβες μολότωφ) ...»⁴⁹, 7) «Το όχημα αυτό είχε καταστραφεί ολοσχερώς από τη φωτιά, που είχε προκαλέσει η έκρηξη βόμβας μολότωφ ... Η χημική σύνθεση εξάλλου της βόμβας μολότωφ είναι τέτοια που προκαλεί σχεδόν αμέσως ανάφλεξη ...»⁵⁰, 8) Επίσης, η λόγω της ανάφλεξης και της ανύψωσης της θερμοκρασίας βίαιη ρήξη των τοικωμάτων της βόμβας μολότωφ εξ αιτίας της έκρηξης, που αναφέρεται στις αποφάσεις⁵¹ είναι ανακριβές και αντιφατικό, γιατί δεν προκαλείται έκρηξη, αλλά η θραύση της γυάλινης φιάλης συμβαίνει, λόγω της πρόσκρουσής της σε ορισμένη σκληρή (σταθερή) επιφάνεια ή αντικείμενο και όχι, λόγω της εκ του αναμμένου φυτίλιου προκαλούμενης θερμότητας, η οποία επιφέρει αύξηση του όγκου της βενζίνης συνεπεία της οποίας επέρχεται ρήξη της φιάλης. Εξάλλου, ενώ σε όλες σχεδόν τις αποφάσεις η νομολογία, δέχεται πάντα τον εμπρηστικό χαρακτήρα της βόμβας μολότωφ, έστω και κατ' έμμεσο (δευτερογενή) τρόπο, αφού για παράδειγμα σημειώνεται, ότι «... αν και ως τελικό αποτέλεσμα έχει τον εμπρησμό, (στην πράξη ανακριβές) παρά ταύτα το άμεσο αποτέλεσμα δεν είναι η πυρκαγιά, αλλά η έκρηξη ...»⁵², προσδίδει πάντοτε δε σ' αυτήν αδικαιολόγητα, λόγω της κατ' επίφαση μόνον προκαλούμενης έκρηξης, ως πρωτεύοντα χαρακτήρα της, τον εκρηκτικό.

Είναι γεγονός ότι, ενώ σε όλες τις αποφάσεις της νομολογίας, που αφορούν βόμβα μολότωφ, υπάρχει επαρκής αιτιολογία στο σκεπτικό τους, όταν κρίνεται η πράξη του εμπρησμού, δε συμβαίνει όμως το ίδιο και για την πράξη της έκρηξης. Και τούτο, γιατί απλά δεν υπάρχουν —και δεν μπορεί να υπάρξουν, αφού στην πράξη κατά κανόνα δεν προκαλείται

έκρηξη— πραγματικά περιστατικά που προέκυψαν κατά την αποδεικτική διαδικασία στο ακροατήριο, που να θεμελιώνουν τα αντικειμενικά στοιχεία της πράξης της έκρηξης. Πιο αναλυτικά, για τη στοιχειοθέτηση της αντικειμενικής υπόστασης της (κακουργηματικής) πράξης της έκρηξης, που τυποποιείται ως ουσιαστικό έγκλημα, στις βασικές μορφές της, που τελείται με δόλο (άρθρο 270 α' και β' ΠΚ), αντικειμενικά απαιτείται η εκ μέρους του δράστη πρόκληση έκρηξης με οποιονδήποτε τρόπο, ιδίως με τη χρήση εκρηκτικών υλών, με δυνατότητα πρόκλησης κοινού κινδύνου σε ξένα πράγματα ή κίνδυνο σε άνθρωπο ή σε εγκαταστάσεις κοινής ωφέλειας. Έχει τυποποιηθεί, όπως και ο εμπρησμός, στα κοινώς επικινδύνουσα εγκλήματα (ΙΓ' κεφάλαιο του ΠΚ), αντίκειμενικά ιδιαίτερα επικινδύνου χαρακτήρα τους, που αποτελεί και το κοινό χαρακτηριστικό γνώρισμά τους, προερχομένης από την εκλυόμενη ενέργεια, η οποία δεν μπορεί να χαλιναγωγηθεί από τον άνθρωπο όσα προληπτικά μέτρα και να λάβει, γι' αυτό μπορεί ν' απειληθεί ευρύτερος κύκλος εννόμων αγαθών. Ειδικότερα, από μεν την έκρηξη, απελευθερώνεται μηχανική (κινητική και δυναμική) ενέργεια δηλ. τα βλητικά και ρηκτικά αποτελέσματα, ήτοι το ωστικό κύμα, από δε τον εμπρησμό, εκλύεται θερμική ενέργεια (θερμότητα) και τοξικά προϊόντα καύσης π.χ. καπνός και δηλητηριώδη αέρια. Αποτελεί, όπως και ο εμπρησμός, η πλημμύρα, έγκλημα αφηρημένης-συγκεκριμένης διακινδύνευσης ή απόπειρας πρόκλησης κινδύνου. Η δυνατότητα διακινδύνευσης όμως στην έκρηξη, οπότε και θεωρείται, ότι έχει ολοκληρωθεί η τέλεση της ως άνω πράξης (τετελεσμένο το έγκλημα), έχει άμεση χρονικά φυσική εξέλιξη, λόγω της ακαριαίας έκλυσης δυνάμεων (ωστικό κύμα) και αποδεικνύεται με τα απτά και εμπειρικά διαπιστώσιμα βλητικά ή ρηκτικά αποτελέσματα, σε αντίθεση με ό,τι συμβαίνει στον εμπρησμό, όπου η δυνατότητα διακινδύνευσης κρίνεται για όσο διάστημα βρίσκεται σε εξέλιξη η πυρκαγιά. Η έκρηξη δύναται να προξηγηθεί με οποιονδήποτε τρόπο⁵³, π.χ. με ανάπτυξη και επέκταση αερίων ή ατμών, και ιδίως με τη χρήση οποιωνδήποτε εκρηκτικών υλών, ως του πιο συνηθισμένου και αποτελεσματικού μέσου, ή άλλων ανάλογων υλών, π.χ. δυνάμιτης, βαμβακοπυρίτης, ζελατοδυναμίτιδα, νιτρικό αμμώνιο, κυκλωνίτης, υγραέριο κ.ά. Στην ως άνω διάταξη, όπως ήδη προαναφέρθηκε, ο νομοθέτης δεν δίδει ορισμό της έκρηξης, γιατί, όπως ήδη αναφέρθηκε, υποστηρίζεται και από τη θεωρία, πρόκειται για έννοια σαφή που δεν προκαλεί καμία αμφιβολία. Επίσης, ο όρος έκρηξη, σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του ΠΚ (1929), έχει το περιεχόμενο που του αποδίδεται στην κοινή αντίληψη. Ενδεχομένως όμως, αυτό είναι το σημείο από το οποίο αρχίζει η προβληματική για το χαρακτήρα της βόμβας μολότωφ. Δεν είναι τόσο απλό ζήτημα να προσδιορισθεί το εννοιολογικό περιεχόμενο της έκρηξης από την αντίληψη του μέσου ανθρώπου, δεδομένου ότι πρόκειται για ένα φυσικοχημικό φαινόμενο που κρίνεται με επιστημονικοτεχνικά κριτήρια. Για παράδειγμα, ένας μάρτυρας μπορεί εύκολα να εκλάβει από το θόρυβο τη θραύση της γυάλινης φιάλης μιας μολότωφ, ως έκρηξη, ενώ αυτό δεν συμβαίνει από επιστημονική άποψη. Την αναπλήρωση του κενού αυτού κάλυψε η νομολογία που δέχεται, όπως ήδη προαναφέρθηκε, ότι έκρηξη συνιστά φαινόμενο αιφνίδιο, συνεπεία απρόοπτης απελευθέρωσης δύναμης με τη μορφή αερίων υψηλής εξωθητικής πίεσης ή ταυτόχρονης παραγωγής αερίων με συνέπεια τη διαστολή σε μη προσδιορισμένο όγκο, συνήθως προσαυξημένο σε σχέση με τον αρχικό να προκαλεί άκρως ισχυ-

46. ΑΠ 2050/2003 Πλογ 2003, 2284.

47. ΣυμβΑΠ 1351/2002 Πλογ 2002, 1722.

48. ΣυμβΑΠ 851/2008, ό.π.

49. ΣυμβΑΠ 1657/2002, ό.π.

50. ΜΟΔΚατερ 45/2009 ΠοινΔικ 2012, 107.

51. ΑΠ 1265/2012, ό.π., ΑΠ 2232/2006, ό.π., ΑΠ 456/2004, ό.π., ΑΠ 1354/2003 ΕλλΔνη 2003, 1465, ΑΠ 626/1995 ΠοινΧρ ΜΕ', 947, Υπερ 1997, 126, ΑΠ 185/1983 ΠοινΧρ ΛΓ', 731, ΣυμβΑΠ 646/2000, ό.π., ΣυμβΕφαθ 3528/1990 ΠοινΧρ ΜΑ', 594, ΣυμβΠλημΚερκ 127/2014, ό.π., ΣυμβΠλημΡόδ 127/2010, ό.π.

52. ΑΠ 1265/2012, ό.π., ΑΠ 1354/2003, ό.π., ΑΠ 626/1995, ό.π., ΑΠ 185/1983, ό.π., ΣυμβΑΠ 851/2011, ΣυμβΑΠ 456/2004, ό.π., ΜΟΕφθεσ 205-208/2011, ΣυμβΕφαθ 3528/1990, ό.π., ΣυμβΠλημΧίου 57/2006, ό.π., ΣυμβΠλημθεσ 565/2005 ΠοινΔικ 2006, 262, ΠλημΑθ 30868/2016 ΝΟΜΟΣ, βλ. Λ. Μαργαρίτη, Εφαρμ. Ποιν. Δικ, τόμ. Α', σελ. 256, όπου η έκρηξη συνδέεται άρρηκτα με την πράξη του εμπρησμού.

53. Α. Μπουρόπουλος, ό.π., σελ. 407, Α. Σταίκος, ό.π., άρθ. 270, σελ. 37, Χ. Δέδες, ό.π., σελ. 78.

ρά αποτελέσματα μηχανικής φύσης και εκείθεν καταστροφικά φαινόμενα έκλυσης θερμότητας, η οποία επιδρά δυσμενώς σε πρόσωπα ή πράγματα. Παρόλο λοιπόν που η έκρηξη έχει σαφή εννοιολογικό προσδιορισμό και η νομολογία έχει προβεί στην οριοθέτηση του περιεχομένου της, όταν αφορά βόμβα μολότοφ στο σκεπτικό της απόφασης αιτιολογείται η δόθεν πρόκληση έκρηξης στη συγκεκριμένη περίπτωση κατά τρόπο απολύτως εσφαλμένο επιστημονικά και πλημμελώς αιτιολογημένο, αφού από τα αποδεικθέντα κατά την αποδεικτική διαδικασία στο ακροατήριο πραγματικά περιστατικά, ουσιαστικά δεν προκύπτει η πρόκλησή της. Για παράδειγμα, αναφέρεται εσφαλμένως στις αποφάσεις, ότι η ρήξη της φιάνης της μολότοφ ήταν ρηκτικό αποτέλεσμα των αερίων της βενζίνης από την αύξηση του όγκου της εξ αιτίας της μεγάλης θερμότητας συνεπεία της ανάφλεξης του φυτιλιού⁵⁴. Αν όμως πραγματικά συνέβαινε αυτό, ο δράστης σε κάθε περίπτωση θα τραυματιζόταν θανάσιμα. Επίσης, δεν είναι ορθή η άποψη στη νομολογία⁵⁵, ότι δεν ενδιαφέρει, αν τα αποτελέσματα της έκρηξης είναι βλητικά ή εμπρηστικά. Και τούτο, γιατί το χαρακτηριστικό της έκρηξης, το οποίο αποτελεί και το κεντρικό στοιχείο της αντικειμενικής υπόστασης της ομώνυμης πράξης, αποτελεί η πρόκληση απτών και εμπρηστικά διαπιστώσιμων δηλ. εξωτερικά καταστροφικών αποτελεσμάτων, ήτοι των μηχανικών (βλητικών ή ρηκτικών) αποτελεσμάτων της, ανεξάρτητα του τρόπου πρόκλησής της. Ακόμη δεν είναι ορθή ούτε η άποψη⁵⁶, ότι η έκρηξη είναι δεδομένη από τη στιγμή που επέρχεται η μεταβολή του υλικού και η βίαιη διάρρηξη του δοχείου που το περιέχει ανεξάρτητα από το αν η διάρρηξη είχε αποτέλεσμα βλητικό ή ρηκτικό. Και τούτο, γιατί η ακαριαία απελευθέρωση μηχανικής (κινητικής και δυναμικής) ενέργειας, ήτοι το βλητικό ή ρηκτικό αποτέλεσμα, αποτελεί σταθερό και βασικό εννοιολογικό στοιχείο για την κατάφαση της έκρηξης, αφού έκρηξη χωρίς ακαριαία και ανεξέλεγκτη αποδέσμευση μηχανικής (κινητικής και δυναμικής) ενέργειας, υπό μορφή βίαιης απελευθέρωσης (έκλυσης) αερίων υψηλών πιέσεων και θερμοκρασιών (ωστικό κύμα), από την οποία παράγονται βλητικά ή ρηκτικά αποτελέσματα, δεν νοείται.

Η γενικευμένη παραδοχή από τη νομολογία της πρόκλησης έκρηξης με τη ρίψη της βόμβας μολότοφ, δεν είναι ορθή, αφού δεν παρατίθενται στο σκεπτικό της αιτιολογίας, ούτε φυσικά στο διατακτικό της πραγματικά περιστατικά που προέκυψαν κατά την αποδεικτική διαδικασία στο ακροατήριο, τα οποία προσδιορίζουν εννοιολογικά τα βασικά χαρακτηριστικά του όρου αυτού και μάλιστα εκείνα που αποτελούν τον πυρήνα του ως άνω όρου και θεμελιώνουν αντικειμενικά την πράξη της έκρηξης. Εξάλλου, πέραν του ότι ιδρύεται λόγος αναιρέσης της συγκεκριμένης κάθε φορά απόφασης για έλλειψη ειδικής και εμπεριστατωμένης αιτιολογίας (άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Δ' ΚΠΔ), η αιτιολογία βρίσκεται σε πλήρη και ευθεία αντίθεση, με το εννοιολογικό περιεχόμενο του ορισμού της έκρηξης, που δέχονται τόσο οι φυσικές επιστήμες (φυσική και χημεία) όσο και η ποινική επιστήμη (θεωρία), αλλά και σταθερά η νομολογία και συνεπώς τίθεται ζήτημα και εσφαλμένης εφαρμογής ή ερμηνείας ουσιαστικής ποινικής διάταξης, μια και είναι απολύτως αυθαίρετη⁵⁷.

54. Ενδ. ΣυμβΑΠ 626/1997 Υπερ 1997, 126.

55. Βλ. πρότ. Εισ. στην ΠλημΑθ 2858/1986 ΠοινΧρ ΛΣΤ', 947.

56. ΑΠ 456/2004, ό.π.

57. Βλ. ΑΠ 126/2015, ΑΠ 851/2008, ό.π., ΑΠ 1320/2007, ό.π., ΑΠ 2232/2006, ό.π., ΑΠ 456/2004, ό.π., ΣυμβΑΠ 294/2011, ό.π.,

Η όλη προβληματική του χαρακτήρα της εκκινεί από το χαρακτηρισμό της βενζίνης, ως εκρηκτικής ύλης, πόσο μάλλον όταν πρόκειται για το πετρέλαιο. Ενδεικτικό της εκρηκτικής ύλης είναι η παραγωγή μηχανικού (βλητικού ή ρηκτικού) αποτελέσματος με την επίδραση κρούσης ή ανύψωσης της θερμοκρασίας. Ειδικότερα, η βενζίνη, ως πολύ εύφλεκτο υγρό εξ αιτίας της υψηλής πτητικότητάς της, σχηματίζει, όπως όλα τα εύφλεκτα υγρά, ατμούς επάνω από την ελεύθερη επιφάνειά της, οι οποίοι μπορούν να αναφλεγούν, όταν υπάρχει κάποιο μέσο έναυσης, π.χ. φλόγα, σπινθήρας κ.ά., όπως συμβαίνει με την ανάφλεξη από το αναμμένο φυτίλι της βενζίνης, με την οποία πληρούται η βόμβα μολότοφ. Επίσης η ανάφλεξη των αερίων μείγμάτων των ατμών ορισμένων εύφλεκτων υγρών, με τον ατμοσφαιρικό αέρα, δημιουργεί έκρηξη, κάτω από ορισμένες συνθήκες. Αυτά τα αέρια μείγματα μπορούν να εκραγούν, μόνον, όταν βρίσκονται σε ένα συγκεκριμένο εύρος συγκεντρώσεων (όρια εκρηκτικότητας), που για τη βενζίνη είναι 1,5% έως 7,5%. Η βόμβα μολότοφ, η οποία εκσφενδονίζεται σε εξωτερικό περιβάλλον (χώρο) π.χ. οδό, πλατεία, δεν μπορεί ποτέ να προκαλέσει έκρηξη, γιατί η συγκέντρωση των αερίων (ατμών βενζίνης / ατμοσφαιρικού αέρα) είναι πάντοτε μικρότερη από το κατώτερο αναφλέξιμο - εκρηκτικό μείγμα, δηλ. βρίσκεται κάτω από το 1,5% και συνεπώς είναι πολύ φτωχό, ως καύσιμο μείγμα, και αυτό λόγω της παρουσίας μεγάλου ποσοστού οξυγόνου του ατμοσφαιρικού αέρα και αντίστοιχα μικρού ποσοστού ατμών βενζίνης. Στις ανωτέρω λοιπόν περιπτώσεις η βόμβα μολότοφ είναι εμπρηστικός⁵⁸ και όχι εκρηκτικός μηχανισμός ή βόμβα.

VI. Ποινικά και ποινικοδικονομικά ζητήματα

Α) Η βόμβα μολότοφ ως εκρηκτικός μηχανισμός ή βόμβα

Από τα προαναφερόμενα μέχρι σήμερα νομολογιακά δεδομένα, σχετικά με τη σταθερή θέση της νομολογίας, ότι η βόμβα μολότοφ αποτελεί είδος εκρηκτικού μηχανισμού ή βόμβας και η βενζίνη περιλαμβάνεται στις εκρηκτικές ύλες, κατά την έννοια του άρθρου 1 παρ. 1 στοιχ. ε' του Ν 2168/1993, προκύπτουν πολύ σημαντικά ποινικά και ποινικοδικονομικά ζητήματα. Τα κυριότερα από τα προκύπτοντα ζητήματα σε επίπεδο δικονομικού ποινικού δικαίου αφορούν την έλλειψη αιτιολογίας και την εσφαλμένη εφαρμογή ή ερμηνεία ουσιαστικής ποινικής διάταξης, που ιδρύουν τους προβλεπόμενους από το άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Δ' και Ε' ΚΠΔ αντίστοιχα λόγους αναιρέσεις. Πιο συγκεκριμένα:

1. Έλλειψη αιτιολογίας

Η επαρκής αιτιολόγηση των ποινικών αποφάσεων, πέραν από πρωταρχικό καθήκον του δικαστή, λειτουργεί συγχρόνως και ως μέσο ελέγχου της αμεροληψίας του δικαστή. Κατά συνέπεια, η αιτιολόγηση των δικαστικών αποφάσεων συνιστά ουσιώδη πτυχή του ίδιου του κράτους δικαίου και

ΣυμβΠλημΚερκ 127/2014, ό.π.

58. Έτσι η πραγματογνωμοσύνη των εργαστηρίων της ΔΕΕ/ΕΛΑΣ, στη ΣυμβΑΠ 456/2004, ό.π. και πρότ. Εισ. στην ΠλημΑθ 3535/1990 ΠοινΧρ ΜΑ', 96, μόνον όμως όταν η βόμβα μολότοφ πληρούται με πετρέλαιο, ενώ γίνεται εκρηκτική όταν πληρούται με βενζίνη.

στοιχείο χρηστής απονομής της δικαιοσύνης⁵⁹. Η δικαστική απόφαση έχει την απαιτούμενη από τα άρθρα 93 παρ. 3 του Συντ. και 139 του ΚΠΔ ειδική και εμπειριστατωμένη αιτιολογία, σύμφωνα με την πάγια νομολογία του Ανώτατου Ακυρωτικού, η έλλειψη της οποίας ιδρύει τον προβλεπόμενο από το άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Δ' ΚΠΔ λόγο αναίρεσης, «όταν εκτίθενται σ' αυτή, προκειμένου περί καταδικαστικής αποφάσεως, με σαφήνεια, πληρότητα και χωρίς αντιφάσεις τα πραγματικά περιστατικά τα οποία προέκυψαν από τη διαδικασία στο ακροατήριο σχετικά με τα υποκειμενικά και αντικειμενικά στοιχεία του εγκλήματος, οι αποδείξεις επί των οποίων θεμελιώνονται τα περιστατικά αυτά καθώς και οι σκέψεις, με τις οποίες υπήγαγε τα αποδεικνύοντα περιστατικά στην εφαρμοσθείσα ποινική διάταξη»⁶⁰.

Διαχρονικά μέχρι σήμερα, η σταθερά θέση της νομολογίας για τον εκρηκτικό χαρακτήρα της βόμβας μολότοφ και τον εξ αιτίας αυτής της φύσης της προκαλούμενης έκρηξης της βενζίνης, ήτοι της εκρηκτικής ύλης με την οποία συνήθως πληρούται αυτή, περιλαμβάνει στο σκεπτικό της απόφασης ή στο πόρισμα της απόφασης που περιλαμβάνεται στο συνδυασμό του διατακτικού με το σκεπτικό, την αιτιολογία, ότι η έκρηξη προκαλείται εξ αιτίας της από την εκσφενδόνισή της και την πτώση της σε σταθερή επιφάνεια. Η ως άνω όμως αιτιολογία σε καταδικαστική απόφαση, όταν δηλ. δεν εκτίθενται με σαφήνεια, πληρότητα και χωρίς αντιφάσεις τα πραγματικά περιστατικά που προέκυψαν κατά την αποδεικτική διαδικασία στο ακροατήριο, σχετικά με τα αντικειμενικά στοιχεία του εγκλήματος της έκρηξης (άρθρο 270 ΠΚ), ήτοι της πρόκλησης έκρηξης, ιδίως με τη χρήση εκρηκτικών υλών ή των πράξεων της κατασκευής, προμήθειας ή κατοχής εκρηκτικών υλών ή εκρηκτικών βομβών (άρθρο 272 ΠΚ) κ.ά., δημιουργεί ζήτημα έλλειψης της απαιτούμενης ειδικής και εμπειριστατωμένης αιτιολογίας και συνεπώς ιδρύεται ο προβλεπόμενος από το άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Δ' ΚΠΔ λόγος αναίρεσης. Και τούτο, γιατί η πλημμέλεια της έλλειψης ειδικής και εμπειριστατωμένης αιτιολογίας προκύπτει από το γεγονός ότι στις αποφάσεις της προαναφερόμενης νομολογίας, σχετικά με τη βόμβα μολότοφ και την εκ της φύσης της, ως εκρηκτικού μηχανισμού ή βόμβας, προκαλούμενη έκρηξη, δεν γίνεται επαρκής περιγραφή του τρόπου πρόκλησης της έκρηξης⁶¹, αφού δεν παρατίθενται συγκεκριμένα πραγματικά περιστατικά που να αποδεικνύουν, ότι υπήρξε βίαιη και ακαριαία απελευθέρωση αέριων δυνάμεων υψηλών πιέσεων και θερμοκρασιών με ισχυρά μηχανικά (βλητικά ή ρηκτικά) αποτελέσματα, με δυνατότητα καταστροφικής δράσης.

Η ρήξη (θραύση) της γυάλινης φιάλης ή δοχείου μιας βόμβας μολότοφ, όπως ήδη προεκτέθηκε, δεν επέρχεται ως ρηκτικό αποτέλεσμα από την ακαριαία εκτόνωση και απελευθέρωση αερίων με υψηλές πιέσεις και θερμοκρασίες (ωστικές δυνάμεις) των αερίων καύσης της εύφλεκτης ύλης, ούτε από τη μεγάλη θερμότητα της καύσης, όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται στις αποφάσεις⁶², αλλά ως μηχανικό αποτέλεσμα εξ αιτίας της πτώσης της σε κάποια σκληρή επιφάνεια (οδόστρωμα, τοίχο) ή αντικείμενο (αυτοκίνητο, ασπίδα αστυνο-

μικού). Βλητικά αποτελέσματα δε από ωστικές δυνάμεις των αερίων, π.χ. θραύση υαλοπινάκων ακινήτων ή καταστροφή οχημάτων κ.ά. πραγμάτων (κινητών και ακινήτων), από την εκσφενδόνιση βόμβας μολότοφ σε εξωτερικό χώρο δεν μπορεί να διαπιστωθούν ποτέ, όπως συμβαίνει πραγματικά με την έκρηξη εκρηκτικού μηχανισμού ή βόμβας⁶³. Και τούτο, γιατί απλά στις εν λόγω περιπτώσεις δεν προκαλείται έκρηξη, κατά την έννοια του νόμου, αλλά γίνεται μόνον χρήση της τυπικής γλωσσικής αναφοράς στο συγκεκριμένο όρο.

Έλλειψη ειδικής και εμπειριστατωμένης αιτιολογίας ποινικής απόφασης, δεν θεμελιώνεται μόνο, αν δεν υπάρχει καθόλου αιτιολογία, αλλά και όταν υπάρχει μεν πλην όμως δεν είναι ειδική και εμπειριστατωμένη, δηλαδή όταν υπάρχει έλλειψη, ασάφεια ή αντίφαση αιτιολογίας. Η σχετική λοιπόν με τη διαχρονικά μέχρι σήμερα σταθερή θέση της νομολογίας για το χαρακτήρα της βόμβας μολότοφ, ως εκρηκτικού μηχανισμού ή βόμβας, εκ του λόγου ότι από τη ρίψη της προκαλείται έκρηξη, χαρακτηρίζεται από έλλειψη της απαιτούμενης ειδικής και εμπειριστατωμένης αιτιολογίας, γιατί αρκείται σε μια απλή τυπική αιτιολογία της απόφασης με κατ' επίφαση μόνον επίκληση του όρου έκρηξη, ή και πολλές φορές ακόμη και με ελλείψεις, ασάφειες ή και αντιφάσεις και ως εκ τούτου δημιουργούνται πλημμέλειες στην αιτιολογία, η οποία για τους παραπάνω λόγους δεν μπορεί παρά να είναι πάντοτε ελλιπής και συνεπώς ανεπαρκής. Η πρόκληση έκρηξης από τη ρίψη βόμβας μολότοφ είναι συστατικό στοιχείο της αντικειμενικής υπόστασης του εν λόγω εγκλήματος. Δεν είναι δυνατόν, ευπρόσδεκτο και δικονομικώς ορθό να εξαντλείται η αιτιολογία μιας απόφασης σε αυθαίρετες και τυπικές γλωσσικές αναφορές σε όρους, π.χ. έκρηξη, ή έντεχνες κατασκευές με νομικούς ακροβατισμούς, όπως συμβαίνει στις περισσότερες περιπτώσεις με τη νομολογία τόσο του Ανώτατου Ακυρωτικού όσο και των δικαστηρίων της ουσίας, όταν για παράδειγμα αναφέρεται στην προκαλούμενη από την εκτόξευση μιας βόμβας μολότοφ έκρηξη, η οποία ουσιαστικά δεν προξενείται. Χαρακτηριστικό παράδειγμα δε αδικαιολόγητης εμμονής της νομολογίας στη μη ορθή επισημονικά σταθερή θέση της για τη φύση της βόμβας μολότοφ, ως εκρηκτικού μηχανισμού και της βενζίνης, ως εκρηκτικής ύλης, αποτελεί απόφαση στην αιτιολογία της οποίας επισημαίνεται, ότι «εκ των προβλέψεων του άρθρου 1 του Ν 2168/1993 προκύπτει σαφής και η έννοια της εκρηκτικής ύλης ... αλλά και η έννοια της κατασκευής εκρηκτικών υλών ή βομβών συνισταμένη στην εκ πρώτων υλών δημιουργία αυτών, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται και οι γνωστές από την πολεμική πρακτική "βόμβες μολότοφ". Συνεπώς η αναφορά του προσβαλλόμενου βουλεύματος στην παραπομπή του σε δίκη, ως υπαίτιου πράξεως κατασκευής εκρηκτικών βομβών και η έκθεση σ' αυτό των στοιχείων της α.υ. της πράξεως κατά την σαφή περί τούτων ανάλυση της εισαγγελικής προτάσεως έχει σαφή νόμιμη βάση και αιτιολογία»⁶⁴. Επίσης άλλη χαρακτηριστική περίπτωση αντίθετης νομολογιακής προσέγγισης στην ίδια υπόθεση για το χαρακτήρα και τα αποτελέσματα της ίδιας ως άνω βόμβας, μεταξύ ποινικών και πολιτικών δικαστηρίων⁶⁵, επισημαίνεται στην υπόθεση θανάτωσης τριών υπαλλήλων εξ αιτίας ρίψης μεγάλου αριθμού βομβών μολότοφ από άγνωστους στο επί της οδού

59. Α. Παπαδαμάκης, Η αιτιολογία των ποινικών αποφάσεων, ΠoinΔικ 2014, 520.

60. ΑΠ 51/2017, ΑΠ 191/2017, ΑΠ 317/2017, ΑΠ 521/2017, ΑΠ 126/2015, areiospagos.gr

61. ΑΠ 799/2016 ΝΟΜΟΣ.

62. ΣυμβαΠ 1657/2002, ό.π.

63. ΣυμβΕφΔωδεκ 20/2005 ΝΟΜΟΣ.

64. Βλ. ΣυμβαΠ 1354/2003, ό.π.

65. Αντίφαση για το χαρακτηρισμό της βόμβας μολότοφ μεταξύ της ΤρΠλημΑθ 28352-30868/2016 και των ΜΠρΑθ 432/2014 και ΜΕφΑθ 5115/2015, ΝΟΜΟΣ.

Σταδίου Υποκατάστημα της Τράπεζας MARFIN, κατά την απεργιακή πορεία την 5.5.2010. Ειδικότερα, ενώ το ποινικό δικαστήριο με την απόφασή του έκρινε τις ριφθείσες στο εσωτερικό του καταστήματος βόμβες μολότοφ, αυτοσχέδιους εκρηκτικούς μηχανισμούς, που προκάλεσαν έκρηξη και από αυτήν προκλήθηκε πυρκαγιά, που είχε σαν αποτέλεσμα τη θανάτωση των τριών υπαλλήλων της από ασφυκτικό θάνατο λόγω δηλητηρίασης από εισπνοή τοξικών αερίων και καπνού από την πυρκαγιά—όχι από την έκρηξη— αντίθετα τα πολιτικά δικαστήρια, που δίκασαν για την ίδια υπόθεση αστικής φύσεως αιτήματα αποζημιώσεων, με τις αποφάσεις τους, ξεδίπλωσαν και ανέδειξαν τον καθαρά εμπρηστικό χαρακτήρα των μολότοφ και τα εξ αιτίας αυτού προκαλούμενα εμπρηστικά αποτελέσματα (πυρκαγιά, καπνοί και τοξικά αέρια από την προκληθείσα πυρκαγιά και τους καπνούς) που στοίχισαν τη ζωή τους, αφού κρίθηκε, ότι η θανάτωση των εν λόγω υπαλλήλων της τράπεζας «επήλθε λόγω εισπνοής καπνού και τοξικών αερίων (μονοξείδιο του άνθρακα) από πυρκαγιά που έβαλαν άγνωστοι με τη ρίψη βομβών μολότοφ στο εσωτερικό του τραπεζικού καταστήματος» και όχι, λόγω θανάσιμου τραυματισμού τους, από τα ρηκτικά ή βλητικά αποτελέσματα τυχόν προκληθείσης εκρήξεως.

2. Εσφαλμένη εφαρμογή ή ερμηνεία ουσιαστικής ποινικής διάταξης

Εσφαλμένη εφαρμογή ή ερμηνεία ουσιαστικής ποινικής διάταξης, η οποία ιδρύει τον από το άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Ε' ΚΠΔ προβλεπόμενο λόγο αναίρεσης, σύμφωνα με την πάγια νομολογία του Ανώτατου Ακυρωτικού, υπάρχει, η μεν εσφαλμένη ερμηνεία ουσιαστικής ποινικής διάταξης, όταν ο δικαστής αποδίδει στο νόμο διαφορετική έννοια από εκείνη που πραγματικά έχει, ενώ εσφαλμένη εφαρμογή, υπάρχει όχι μόνον όταν το δικαστήριο της ουσίας δεν υπήγαγε σωστά τα πραγματικά περιστατικά, που δέχθηκε, ότι προέκυψαν κατά την αποδεικτική διαδικασία, στη διάταξη που εφαρμόσε, αλλά και όταν η διάταξη αυτή παραβιάσθηκε εκ πλάγιου, όταν δηλ. στο πόρισμα της απόφασης που περιλαμβάνεται στο συνδυασμό του διατακτικού με το σκεπτικό και ανάγεται στα στοιχεία και την ταυτότητα του εγκλήματος, έχουν επιλωχωρήσει ασάφειες, αντιφάσεις ή λογικά κενά με αποτέλεσμα να καθίσταται ανέφικτος ο έλεγχος από τον Άρειο Πάγο της ορθής ή μη εφαρμογής του νόμου, οπότε η απόφαση στερείται νόμιμης βάσης⁶⁶.

Η νομολογία που δέχεται, ότι από την εκσφενδόνιση της βόμβας μολότοφ προκαλείται σε κάθε περίπτωση έκρηξη και συνακόλουθα αποτελεί εκρηκτικό μηχανισμό ή βόμβα, η δε βενζίνη, ότι περιλαμβάνεται σε κάθε περίπτωση στις εκρηκτικές ύλες, κατά την έννοια του νόμου ή, όπου υπάρχει νομοθετικό κενό, από τον εννοιολογικό προσδιορισμό των άνω όρων, δημιουργείται λόγος αναίρεσης για εσφαλμένη εφαρμογή ή ερμηνεία της αντίστοιχης ουσιαστικής ποινικής διάταξης, π.χ. των άρθρων 270 και 272 ΠΚ. Και τούτο, γιατί, όπως ήδη προαναφέρθηκε, η βόμβα μολότοφ είναι κατ' αρχήν εμπρηστικός και όχι εκρηκτικός μηχανισμός και η βενζίνη απλά εύφλεκτη ύλη, η οποία καιόμενη προξενεί εστία φωτιάς, που μπορεί υπό προϋποθέσεις π.χ. ύπαρξη καυσίμων υλικών και μετάδοση σ' αυτά της φωτιάς, να εξελιχθεί σε πυρκαγιά και για το λόγο αυτό η πρόκληση πυρκαγιάς με πρόθεση από την οποία μπορούσε ανάλογα με τη δυνατό-

τητα διακινδύνευσης να προκύψει κοινός κίνδυνος σε ξένα πράγματα ή κίνδυνος σε άνθρωπο, θεμελιώνει το αντίστοιχο αδίκημα του εμπρησμού (άρθρο 264 στοιχ. α' ή β' ΠΚ). Η απόφαση θα πρέπει να διακρίνει εκάστοτε βέβαια κατά πόσο η πράξη αφορούσε εκρηκτικό ή εμπρηστικό μηχανισμό ή βόμβα ή εκρηκτικές ύλες και να θεμελιώνει με ειδική και εμπειρισταμένη αιτιολογία το χαρακτήρα των χρησιμοποιηθέντων από το δράστη μέσων ως τέτοιων, και όχι να γενικεύει σε κάθε περίπτωση, ότι η ρίψη βόμβας μολότοφ προκαλεί έκρηξη, αν πράγματι δεν προκάλεσε.

Β) Η βόμβα μολότοφ ως εμπρηστικός μηχανισμός ή βόμβα

Εξάλλου, χαρακτηριζόμενη η βόμβα μολότοφ, ως εμπρηστικός μηχανισμός ή βόμβα, από τη ρίψη της οποίας προκαλείται πρωτογενώς εμπρησμός (άρθρο 264 ΠΚ) και βέβαια υπό το ως άνω ισχύον σήμερα νομικό πλαίσιο, αναφορικά με την έκρηξη, τους εκρηκτικούς μηχανισμούς και τις εκρηκτικές ύλες (άρθρα 270 και 272 ΠΚ και 1 παρ. 1 στοιχ. ε' και στ' του Ν 2168/1993), ανακύπτουν ειδικότερα ζητήματα σε επίπεδο κυρίως ουσιαστικού ποινικού δικαίου, όπως ζητήματα συρροής, απόπειρας, μη αξιόποινου, ποινών κ.ά. Πιο συγκεκριμένα:

1. Σήμερα, η βόμβα μολότοφ χαρακτηριζόμενη από τη νομολογία, ως εκρηκτικός μηχανισμός ή βόμβα, υπάρχει κατά την ορθότερη άποψη⁶⁷, φαινομενική συρροή μεταξύ των πράξεων της έκρηξης και του εμπρησμού, με δυνατότητα πρόκλησης κινδύνου ίδιων εννόμων αγαθών (ξένων πραγμάτων ή ανθρώπου), η έκρηξη απορροφά τον εμπρησμό, γιατί ο νομοθέτης, ενόψει της υψηλότερης ποινικής κύρωσης της έκρηξης, θεωρεί ότι αυτή συμβάλλει περισσότερο στη δημιουργία διακινδύνευσης⁶⁸ δηλ. μπορεί να προκαλέσει καταστροφικότερα αποτελέσματα, έχοντας γι' αυτό μεγαλύτερη απαξία. Αντίθετα, ως εμπρηστικός μηχανισμός, δεν τίθεται ζήτημα συρροής του εμπρησμού με τις πράξεις της έκρηξης, με τη χρήση εκρηκτικών υλών (άρθρο 270 ΠΚ) και της κατασκευής ή κατοχής εκρηκτικών υλών ή εκρηκτικής βόμβας (άρθρο 272 ΠΚ), αφού με την πρόκληση πυρκαγιάς από τη ρίψη βόμβας μολότοφ, θεμελιώνεται μόνον η πράξη του εμπρησμού.

2. Ενδιαφέρον παρουσιάζει η περίπτωση κατά την οποία η υλική πράξη της ρίψης βόμβας μολότοφ συνιστά σύνθετη πράξη, δηλαδή υπάρχει μετεξέλιξη της πράξης ενός κοινώς επικινδύνου εγκλήματος σε μια άλλη πράξη κ.ε.ε. Αυτό μπορεί να συμβεί για παράδειγμα, όταν από την πρωτοεμφανιζόμενη πράξη του εμπρησμού που προκαλείται από την εκσφενδόνιση βόμβας μολότοφ ακολουθήσει από κάποια δευτερογενή αιτία, π.χ. τύχει να υπάρχει στο χώρο που εκσφενδονίζεται η μολότοφ και δημιουργία εκρηκτικού μείγματος από τυχόν διαρροή αερίου (υγραερίου, μεθανίου κ.ά.) και η πράξη της έκρηξης. Στην περίπτωση αυτή, αν από την πρωτοεμφανιζόμενη πράξη, δηλ. τον εμπρησμό, μπορούν να

66. ΑΠ ΟΛ 2/2011, ΑΠ 2/2017, ΑΠ 51/2017, ΑΠ 191/2017, ΑΠ 521/2017, ΑΠ 123/2015, ΑΠ 126/2015, areiospagos.gr

67. Βλ. Μ. Καϊάφα-Γκμπάντι, κ.ε.ε, ό.π., 131 επ., ΣυμβΠλημΜεσολ 16/2016 ΠοινΔικ 2016, 898, ΣυμβΠλημΘεσ 565/2005 ΠοινΧρ ΝΣΤ', 266, ΣυμβΠλημΧίου 57/2006 ΠοινΔικ 2006, 1125. Αντίθετα, αληθινή συρροή, βλ. Κ. Σταμάτη, Γεν. Αρχ, σελ. 357 και 440, ΠλημΧαν 155/2007 ΠοινΔικ 2008, 1300, ΠλημΑθ 44/1998 ΠοινΧρ ΜΗ', 418.

68. Βλ. περισσότερα για συρροή εμπρησμού και έκρηξης, Α. Γκουρμπάση, Ο εμπρησμός στο ισχύον δίκαιο, έκδ. Γ' (2016), σελ. 184 επ.

κινδυνεύουν μόνο ξένα πράγματα και από την επακολουθούμενη, δηλ. την έκρηξη, διακινδυνεύουν και άνθρωποι, υπάρχει αληθινή κατ' ιδέα συρροή της πράξης του εμπρησμού και της έκρηξης. Αντίθετα, αν από τις δύο ως άνω πράξεις κινδυνεύουν τα ίδια έννομα αγαθά, υπάρχει φαινομενική κατ' ιδέα συρροή υπέρ της έκρηξης, γιατί η πράξη αυτή παρίσταται ως αναγκαία συνέπεια της πράξης του εμπρησμού, που προηγήθηκε αυτής.

3. Η διά της ρίψεως της βόμβας μολότοφ πρόκληση εμπρησμού δεν συρρέει αληθινά με την πράξη της κατοχής εκρηκτικού μηχανισμού ή βόμβας (άρθρο 272 ΠΚ) καθώς και με την πράξη της διακεκριμένης φθοράς με έκρηξη (άρθρο 382 παρ. 2γ' ΠΚ).

4. Παραμένει ατιμώρητη η πράξη της κατασκευής ή κατοχής μη πυροδοτούμενης βόμβας μολότοφ, κατά το άρθρο 272 παρ. 1 ΠΚ, γιατί ως εμπρηστικός μηχανισμός ή βόμβα δεν συνιστά αδίκημα, ούτε καν απόπειρα εμπρησμού, δεδομένου ότι δεν υφίσταται αρχή εκτέλεσης της ως άνω πράξης (άρθρο 42 παρ. 1 ΠΚ).

5. Οι πριν την ολοκλήρωση του εκρηκτικού φαινομένου ενέργειες του δράστη, όπως η σύνδεση και το άναμμα του φυτιλιού της βόμβας μολότοφ, ή η ταχυδρομική αποστολή αυτής σε δέμα⁶⁹ καθώς και η ρίψη βόμβας μολότοφ, π.χ. κατά αστυνομικών, που δεν ανεφλέγη⁷⁰, ενώ έχει κριθεί μέχρι σήμερα, ότι συνιστά απόπειρα έκρηξης, κατά την έννοια του άρθρου 42 παρ. 1 ΠΚ, εφόσον κρίνεται ότι εάν ολοκληρώνονταν η έκρηξη θα μπορούσε στη συγκεκριμένη περίπτωση να προκύψει κοινός κίνδυνος για ξένα πράγματα ή κίνδυνος για άνθρωπο ή σε εγκαταστάσεις κοινής ωφέλειας. Χαρακτηριζόμενη δε, ως εμπρηστικός μηχανισμός ή βόμβα, οι ανωτέρω ενέργειες δεν συνιστούν απόπειρα έκρηξης. Εκτός δε από την περίπτωση της πυροδότησης του φυτιλιού βόμβας μολότοφ, δεν θεμελιώνουν ούτε απόπειρα εμπρησμού.

6. Εξάλλου, η ρίψη της βόμβας μολότοφ, π.χ. εναντίον αστυνομικών δυνάμεων και η, εκ της αναφλέξεως της βενζίνης κατά τη διασπορά της εξ αιτίας της θραύσης της γυάλινης φιάλης της, συνεπεία της πρόσκρουσής της σε σκληρή επιφάνεια ή αντικείμενο, πρόκληση μόνον εστίας φωτιάς με δυνατότητα διακινδύνευσης πραγμάτων ή ανθρώπου, συνιστά την κακουρηγματοκή πράξη της απόπειρας εμπρησμού με δυνατότητα κινδύνου για άνθρωπο, π.χ. των αστυνομικών (άρθρο 264 στοιχ. Β' ΠΚ), δεδομένου ότι η φωτιά δεν έλαβε τα χαρακτηριστικά πυρκαγιάς⁷¹.

7. Υπάρχει αληθινή συρροή μεταξύ της πράξης εμπρησμού και έκρηξης, αν π.χ. από την πρόκληση εμπρησμού από τη ρίψη βόμβας μολότοφ κάηκαν περαιτέρω αγροτικές και δασικές εκτάσεις⁷².

8. Ως εμπρηστικός μηχανισμός, ο δράστης από τον προκαλούμενο εμπρησμό, στην περίπτωση που μπορεί να κινδυνεύσει άνθρωπος, απειλείται με κάθειρξη τουλάχιστον από πέντε έτη και πάνω (άρθρο 264 Β' ΠΚ), ενώ από την έκρηξη με τη χρήση εκρηκτικών υλών (βόμβας μολότοφ) στην ίδια ως άνω περίπτωση απειλείται με κάθειρξη τουλάχιστον 10 ετών και άνω και χρηματική ποινή (άρθρο 270 Β' ΠΚ).

Υψηλότερη επίσης ποινή προβλέπεται και στη θανατηφόρα έκρηξη (άρθρο 270 δ' ΠΚ) σε σχέση με τον θανατηφόρο εμπρησμό (άρθρο 264 γ' ΠΚ).

9. Επίσης, η ρίψη βόμβας μολότοφ συνιστά έναν από τους τρόπους και μέσα με τα οποία μπορεί να προκληθεί πυρκαγιά (αστική ή δασική) και εφόσον συντρέχουν και τα λοιπά αντικειμενικά στοιχεία των άρθρων 264 και 265 ΠΚ, θεμελιώνονται τα εγκλήματα του εμπρησμού ή του εμπρησμού δάσους αντίστοιχα⁷³, όπως και της διακεκριμένης απόκλητης φθοράς ξένης ιδιοκτησίας με φωτιά, στην περίπτωση που από την πυρκαγιά δεν υπάρχει δυνατότητα διακινδύνευσης ανθρώπου ή ξένων πραγμάτων (άρθρο 382 παρ. 2γ' ΠΚ).

10. Τέλος, μεταβάλλεται και η (καθ' ύλη ή λειτουργική) αρμοδιότητα του δικαστηρίου. Για τις πράξεις της έκρηξης (άρθρο 270 ΠΚ) ή των εκρηκτικών υλών (άρθρο 272 ΠΚ), σήμερα υπάρχει αρμοδιότητα του Μικτού Ορκωτού, εκτός και αν υπάρχει συρροή των ως άνω πράξεων με τις κακουρηγματοκές πράξεις της εγκληματικής ή τρομοκρατικής οργάνωσης (άρθρα 187 και 187Α ΠΚ αντίστοιχα), οπότε αρμόδιο δικαστήριο είναι το Τριμελές Εφετείο Κακουρηγμάτων, ενώ ως εμπρηστικός μηχανισμός ή βόμβα και προκειμένου για την (κακουρηγματοκή) πράξη του εμπρησμού με δυνατότητα κινδύνου για άνθρωπο (άρθρο 264 περ. Β' ΠΚ), αρμόδιο είναι το Τριμελές Εφετείο Κακουρηγμάτων. Έτσι η παρά τον νόμο απόφαση του Μεικτού Ορκωτού Δικαστηρίου για ζήτημα που υπάγεται στην αρμοδιότητα των τακτικών δικαστών (Τριμελούς Εφετείου Κακουρηγμάτων) ή, αντίθετα, όταν οι τακτικοί δικαστές του Μεικτού Ορκωτού Δικαστηρίου αποφασίζουν για ζητήματα, τα οποία ρητά υπάγονται στην αντίστοιχη λειτουργική αρμοδιότητα του Μεικτού Ορκωτού Δικαστηρίου, τίθεται ζήτημα υπέρβασης εξουσίας, που δημιουργεί τον κατά το άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Η' ΚΠΔ λόγος αναιρέσης.

VII. Σύνοψη - Η θέση της μελέτης

Από την πιο πάνω ανάλυση και αξιολόγηση του σχετικού νομικού πλαισίου καθώς και της συγκριτικής προσέγγισης των θέσεων της ποινικής επιστήμης (θεωρίας) και της νομολογίας, σε συνδυασμό με την επιστημονική θεώρηση, αναφορικά με το εννοιολογικό περιεχόμενο των κρίσιμων για την παρούσα μελέτη όρων της έκρηξης, των εκρηκτικών υλών και των εκρηκτικών και εμπρηστικών μηχανισμών ή βομβών, ανακεφαλαιώνοντας καταλήγουμε στο συμπέρασμα, πως η θέση της παρούσας μελέτης, απόλυτα ταυτόσημη και συνεπής με την επιστημονικοτεχνική έννοια των όρων αυτών, για ένα διαχρονικό και πάντα επίκαιρο και ακανθώδες φυσικοχημικό φαινόμενο, όπως η βόμβα μολότοφ, που παρουσιάζει πάντα ιδιαίτερα έντονο ποινικό ενδιαφέρον για την καθημερινή δικαστηριακή πρακτική και γενικά για τον εφαρμοστή του δικαίου νομικό της πράξης —και όχι μόνον— εξ αιτίας της προβληματικής του χαρακτήρα της και των προκυπτόντων ποινικών και ποινικοοικονομικών ζητημάτων, είναι πως η βόμβα μολότοφ, —ορθότερο, κοκτέιλ μολότοφ— αποτελεί είδος αυτοσχέδιου **εμπρηστικού μηχανισμού ή βόμβας**, που παράγει πρωτογενώς και άμεσα εμπρηστικά αποτελέσματα, δηλ. πυρκαγιά ή τουλάχιστον φωτιά, ανεξάρτητα από το εύφλεκτο περιεχόμενό της. Αυτό βέβαια, δεν ισχύει στην περίπτωση που για την κατασκευή της ο δράστης προσθέτει στη σύνθεσή της και εκρηκτικές ύλες, π.χ. κροτίδες κ.ά., καθώς

69. Βλ. ΣυμβαΠ 294/2011, ό.π., ΑΠ 456/2004, ό.π.

70. Βλ. ΣυμβΠλημΑθ 44/1998 ΠονΧρ ΜΗ', 418.

71. Βλ. Α. Γκουρμπάτση, Η έννοια της «πυρκαγιάς» στον Ποινικό Κώδικα, ΠονΔικ 2016, 677.

72. ΑΠ 38/2007 ΠονΧρ ΝΖ', 916.

73. Βλ. Α. Γκουρμπάτση, Ο εμπρησμός στο ισχύον δίκαιο, ό.π., σελ. 64.

και στις, κατ' εξαίρεση και υπό προϋποθέσεις, προαναφερόμενες περιπτώσεις που μπορεί να προκαλέσει έκρηξη, οπότε έχει διφυή χαρακτήρα, αποτελεί δηλ. ταυτόχρονα εμπρηστικό και εκρηκτικό μηχανισμό. Η βόμβα μολότοφ, χωρίς διάκριση του εύφλεκτου περιεχομένου της, έχει ως άμεσο και αποκλειστικό προορισμό εμπρηστικά αποτελέσματα και συγκεκριμένα τον διά της εκ προθέσεως προκλήσεως πυρκαγιάς (άρθρο 264 ΠΚ - εμπρησμό) ή, σε περίπτωση που δεν συντρέχουν όλα τα αντικειμενικά στοιχεία που θεμελιώνουν την αντικειμενική υπόσταση του εγκλήματος αυτού, τη με φωτιά πρόκληση φθορά ξένης ιδιοκτησίας (άρθρο 381 παρ. 1 ΠΚ). Ο ανωτέρω εμπρηστικός (πρωτογενής) χαρακτήρας της βόμβας μολότοφ, τουλάχιστον στην απλή μορφή της, όταν δηλ. κατά την κατασκευή της χρησιμοποιείται μόνο, έστω οποιοδήποτε εύφλεκτο υγρό, π.χ. βενζίνη ή πετρέλαιο, αφορά πάντοτε την περίπτωση της ρίψης της σε ανοικτό περιβάλλον (εξωτερικό χώρο), π.χ. δρόμο, πλατεία, αγροτική ή δασική έκταση κ.ά. Και τούτο, γιατί στην ως άνω περίπτωση ουδέποτε μπορεί να υπάρξει συγκέντρωση του εκρηκτικού μείγματος (π.χ. ατμών βενζίνης και ατμοσφαιρικού αέρα) εντός των προβλεπόμενων εκρηκτικών ορίων. Η συγκέντρωση αυτή είναι πάντοτε μικρότερη από το κατώτερο εκρηκτικό όριο της βενζίνης ή άλλου εύφλεκτου υγρού, δηλ. το εκρηκτικό μείγμα είναι πάντοτε πολύ φτωχό σε καύσιμο και παράλληλα, πολύ πλούσιο σε οξυγόνο (ατμοσφαιρικό αέρα) λόγω ανοικτού περιβάλλοντος.

Κατόπιν των ανωτέρω, η γενικευμένη και καθολική μέχρι σήμερα παραδοχή της νομολογίας, ότι πρόκειται για εκρηκτικό μηχανισμό ή βόμβα, παρά τον ως άνω πρωτογενή εμπρηστικό, από επιστημονική θεώρηση, χαρακτήρα της, αντιμετωπίζεται από τη νομολογία κατά τρόπο αδικαιολόγητα μη ορθό, ώστε να δημιουργεί σημαντικά ζητήματα σε επίπεδο ουσιαστικού αλλά και δικονομικού ποινικού δικαίου. Αν ωστόσο, κατ' εξαίρεση, η βόμβα μολότοφ σε ορισμένο περιστατικό τύχει να προκαλέσει, εκτός από εμπρησμό (εμπρηστικά αποτελέσματα) και έκρηξη (μηχανικά δηλ. βλητικά ή ρηκτικά αποτελέσματα), είναι ένα ευκόλως επιστημονικά διαπιστώσιμο φαινόμενο, στα εγκληματολογικά (επιστημονικά) εργαστήρια της ΔΕΕ / ΕΛΑΣ μέσω εργαστηριακών αναλύσεων και εξετάσεων, τις οποίες πρέπει να επιζητεί ο ενεργών τη σχετική έρευνα. Επίσης τα μηχανικά (βλητικά ή ρηκτικά) αποτελέσματα από ενδεχόμενη έκρηξη βόμβας μολότοφ είναι ευκόλως διαπιστώσιμα ακόμη και εμπειρικά, αφού η έκρηξη, αν και φυσικοχημικό φαινόμενο, προκαλεί συγκεκριμένα και απτά αποτελέσματα, αντιληπτά διά των αισθήσεων. Το πότε σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση υφίσταται έκρηξη, είναι ζήτημα πραγματικό, που κρίνεται ανέλεγκτα αναιρετικά από το δικαστήριο της ουσίας. Ωστόσο είναι νομικό ζήτημα το αν τα υπό του δικαστηρίου της ουσίας ανέλεγκτα γενόμενα δεκτά πραγματικά περιστατικά θεμελιώνουν ή όχι την πράξη της έκρηξης, οπότε η κρίση αυτή ελέγχεται από τον Άρειο Πάγο. Ο δικαστής, λοιπόν, κρίνοντας υπόθεση στην οποία ανακύπτει η επίλυση ζητήματος, όπου απαιτούνται ειδικές γνώσεις επιστήμης, όπως το αντικείμενο της παρούσας μελέτης και πιο συγκεκριμένα, αν η βόμβα μολότοφ προκάλεσε στη συγκεκριμένη υπόθεση πυρκαγιά (εμπρησμό) ή έκρηξη, μπορεί μεν να έχει, κατά την πάγια θέση της νομολογίας, διακριτική ευχέρεια, όμως κρίνεται σκόπιμο να επιλέγει τη λύση της διενέργειας σχετικής πραγματογνωμοσύνης. Αν ωστόσο δεν υιοθετεί τα πορίσμα-

τά της, όπως έχει διακριτική εξουσία, με βάση την αρχή της ηθικής απόδειξης, οφείλει στην περίπτωση αυτή τουλάχιστον με ειδική και εμπεριστατωμένη αιτιολογία να καταλήγει σε άλλα συμπεράσματα επιστημονικά τεκμηριωμένα και όχι, όπως διεξοδικά και εμπεριστατωμένα αναλύεται πιο πάνω, συμβαίνει μέχρι σήμερα στις περιπτώσεις με τη βόμβα μολότοφ, όπου κατά τρόπο αυθαίρετο και με ανεπιτρεπτους νομικούς ακροβατισμούς και έντεχνες κατασκευές, δηλ. χωρίς την απαιτούμενη επαρκή αιτιολογία η νομολογία προβαίνει σε κρίση, που αφίσταται και βρίσκεται σε ευθεία αντίθεση με τις φυσικές επιστήμες (φυσικής και χημείας). Κάθε ποινική υπόθεση στην οποία κρίνεται η νομική φύση της βόμβας μολότοφ, αποτελεί ιδιαίτερη (ξεχωριστή) περίπτωση που διακρίνεται από τα δικά της αντικειμενικά —και βέβαια υποκειμενικά— στοιχεία και δεν πρέπει να κρίνεται από τη νομολογία αδιακρίτως, ενιαία και ταυτόσημα πάνω στην ίδια νομική βάση με άλλες παρόμοιες περιπτώσεις από το παρελθόν, όπως μέχρι σήμερα αντιμετωπίζεται και κρίνεται από τη στάση των αυθαίρετων επιλογών της.

Ο ως άνω εντελώς τυχαίος (ευκαιριακός - περιστασιακός), παροδικός και από δευτερογενή αίτια εμφανιζόμενος εκρηκτικός χαρακτήρας της, που κατ' εξαίρεση και μόνον κάτω από ειδικές και συγκεκριμένες προϋποθέσεις και συνθήκες, όπως ήδη προαναφέρθηκε, μπορεί να προσλάβει, δεν μπορεί γενικευμένα και καθολικά σε κάθε περίπτωση να της προσδώσει τον αποκλειστικό χαρακτήρα του εκρηκτικού μηχανισμού ή βόμβας, ούτε συνακόλουθα και της βενζίνης, —πόσο μάλλον του πετρελαίου— με την οποία πληρούται αυτή, ως εκρηκτικής ύλης, κατά την έννοια του άρθρου 1 παρ. 1 στοιχ. ε' και στ' αντίστοιχα του Ν 2168/1993. Η διαχρονικά μέχρι και σήμερα αντίθετη θέση, που παγίως, πλην μεμονωμένων περιπτώσεων, υποστηρίζεται από την ελληνική νομολογία, τόσο του Ανώτατου Ακυρωτικού όσο και των δικαστηρίων της ουσίας, είναι απολύτως αδικαιολόγητη και όσο η νομολογία με νομικούς ακροβατισμούς και έντεχνες ερμηνευτικές κατασκευές παραμένει σταθερά και χωρίς διάκριση εγκλωβισμένη στην ίδια μη ορθή θέση της και αρνείται να δεχτεί την επιστημονική ορθότητα αυτής της προβληματικής της προσέγγισης, θα εγειρεί πάντοτε προβληματισμούς και θα δημιουργεί ζητήματα ποινικά και ποινικοδικονομικά. Η εν λόγω ποινική προβληματική ερμηνευτική προσέγγιση και συνακόλουθα η νομολογιακή επιλογή, αφού δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να δικαιολογηθεί, αφήνει περιθώρια σχολιασμού σκοπιμοτήτων, όπως π.χ. η επιβολή βαρύτερων ποινών. Όμως δεν είναι λύση αυτή για την αντεγκληματική αντιμετώπιση της συγκεκριμένης και πάντα επίκαιρης μορφής εγκληματικότητας, προερχόμενης κυρίως από ομάδες του αντιεξουσιαστικού ή του αυτοπροσδιοριζόμενου αναρχικού χώρου —και όχι μόνο— και προστασίας της δημόσιας τάξης και κοινωνικής ασφάλειας. Ένα τόσο σοβαρό ποινικό πρόβλημα, που απασχολεί στη χώρα μας σχεδόν σε καθημερινή βάση τη δικαστηριακή πρακτική, δεν αντιμετωπίζεται με το κυρωτικό οπλοστάσιο του ποινικού δικαίου, αλλά με μια άμεσα εύστοχη νομοθετική παρέμβαση της Πολιτείας, ως μέτρο αντεγκληματικής πολιτικής, η οποία θα δώσει τέλος και θ' ανασχέσει την όλη προβληματική από τα ανακύπτοντα εκ της ατυχούς μέχρι σήμερα νομολογιακής προσέγγισης του χαρακτήρα της προαναφερόμενα ποινικά και ποινικοδικονομικά ζητήματα, προς όφελος χρηστής απονομής της δικαιοσύνης.